

Skauting

LEDEN 1992
ROČNÍK 30
CENA 6,- Kčs

5

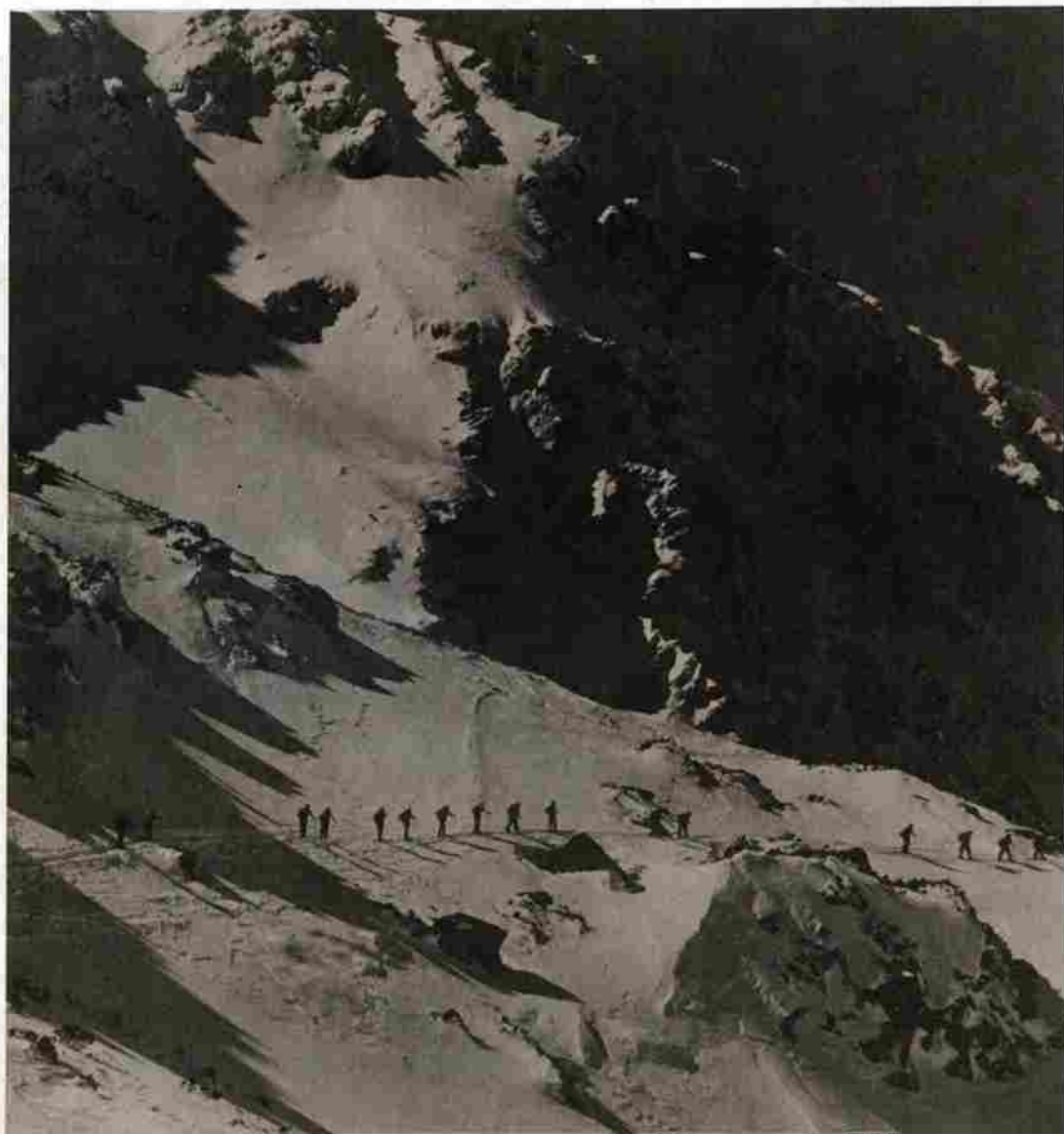

Foto Ladislav Štenský

Z domů

DONAU 1991 skautský sraz ve Vídni

Od 5. do 14. července se konal neda-
leko Vídni ve městě Klosteneburg
skautský sraz. Akce ve světě po léta
běžně konaná byla pro většinu z nás
lákavou a nevidanou událostí, v níž
jsme spatřovali úžasnou příležitost
navázat zpřetrhané svazky se vzdále-
nými bratry i sestrami, lečtemu se
přiučít, mnohé poznat, ale hlavně celou
dobu vdechovat kouzlo spospolito-
sti a vzájemné sounáležitosti.

Stát se oficiálním účastníkem před-
pokládalo maličkost – zaslat s při-
hláškou 2 200 šilinků, což je při
nynějším kursu, pohybujícím se okolo
2,50 Kčs/šilink, i pro vydělečně činné
vůdce sazba neúnosná. A tak se jaly
mnohé oddíly hledat schůdnější cestu.

Některým z nich pomohly oddíly
v zahraničí, které pro několik hochů
pobyt zaplatily. Někteří přijeli bez
příhlášky, obtěžkáni tunami potravin
a dalších nezbytností hodných doby-
vatelů liduprázdných končin, aby zde
byli naprosto nezávislí a soběstační.
První dojem nebyl špatný. Na kopcích
vysoko nad městem a vinicemi sledo-
valy vlnící se stezky skupiny stanů
do nedohledna dvou kilometrů. Oko
nich se čile hemžili skautiči v trič-
kách, hlásající svoji identitu pouze
různobarevnými šátky. Výjimku tvo-
řili jen Češi a Thajvanci.

Společný program během dne ne-
existoval, a tak většina návštěvníků,
pokud zrovna nevářila či nekonala
činnosti s vařením spojené, směřo-
vala dolů do města. Pro méně vy-
trvalé povahy byla zřízena až do tá-
bora městská doprava.

Nám jeden výstup stačil, a tak jsme
čas zbývající do vytouženého večer-
ního koncertu vyplnili prohlídkou jed-
notlivých tábořišť. I když elektronická
aparatura vnášená do kulturního stánu
před idylničností hudby varovala,
zůstávali jsme hlouši a v představách
praskotu ohně obklopeného romanti-
kou zasněných zpěváků.

Však jak kruté vystrážlivění nás oč-
kávalo! Na naše nepřipravená, ho-
roucí skautská srdce kruté sáhla le-
dová ruka reality...

Píštěci děti poskakovali do rytmu
rocku, podnapilí bratři podírali stěny
hangáru nebo se rozvalovali v zapli-
vaných stůlů, debatující se sestrami
přes efektní kouřovou clonu cigaret.
Spíše než sraz skautů připomínalo
zdejší dění jeden z běžných, lhostej-
ných útoků proti všudypřítomné, po-
hodlnou a ideálů prostou mládež
mlčky trpěné nudě. Sláva, na chvíli
jsme se ocitli bez rodičů a můžeme
toho využít, jak nejlépe umíme!

Smutně, přesmutně se nám té noci
usínalo. Podáním ruky jsme se utvr-
dili, že tímto směrem svět dohánět
nebudeme. Ano, předstihl nás o dvě
generace, ale cosi důležitého se při-
tom vytratilo. Maně nás napadla sou-
vislost světového skautingu se SSM
u nás. Také byl masovou organizací,
chlubil se tisíci jmény členů, kterými
se však lacině podbízel (opomineme-
li funkci politickou). Proč má stejnou
úlohu hrát i skauting? Může mít mno-
hem méně hochů a dívek, avšak ta-
kových, kteří doopravdy chtějí a mají
předpoklady pokračovat a žít v jeho
duchu. Proč má platit tak vysokou
a neúměrnou daň jenom proto, že má
tradici, proslulost a je moderní? Tím
spíše si může dovolit vybírat.
Apelují tímto na vůdce a další povo-
lané – svým zpožděním jsme získali
velkou výhodu, skaut má u nás zatím
svoji pravou tvář. Vedme jej tak, aby
si ji uchoval. Svět nám bude závidět.

Miloš Kříž

PŘÁTELSTVÍ na tři generace

Jednou z ideí skautingu je přátelství
a láska ke všem lidem na celém
světě a zejména bratrství mezi
skauty navzájem. U skautek je to
sesterství a o jednom takovém
vztahu vznikl před 56 lety a dosud
už v třetí generaci trvajícím chci na-
psat tyto řádky.

V r. 1935 mne přemluvila Helena,
spolužačka a současně sestra ze
stejně družiny plzeňského oddílu
skautek, abychom se pokusily strávit
prázdniny v táboře anglických skau-
tek. Byly jsme v septimě reálného
gymnázia a intenzivně jsme se učily
angličtině. Protože jsme jiný kontakt
neznaly, napsaly jsme na skautské
Headquarters v Londýně a ti nám
zaslali adresy divčích skautských tá-
borů, jichž jsme se mohly za podmí-
nek nám přijatelných na 6 týdnů zú-
častnit. Jeden z táborů byl u moře,
což bylo pro nás jako vnitrozem-
šťanky ohromný zážitek. Druhý tábor
byl v hrabství Sussex se skautkami
z oxfordského lycea. Tam jsme po-
znaly rozdíl našeho školství a jejich.
Zeměpis střední Evropy byl pro ně
velmi odlehlý, protože se nás ptaly,
kterého krále máme – naše republika
s Masarykem jim moc neříkala, ale
zato měly v jiných směrech velké
znalosti a dovedly pracovat samo-
statně.

Ve třetím táboře ve střední Anglii
jsme poznaly Gwen a Fanny. Byly
o 4 – 6 let starší než my. Helena se
vic přátelila s Fanny, já s Gwen. V tá-
borech jsme prožily mnoho krásných
nebo veselých příhod. Pochopitelně
jsme Gwen i Fanny pozvaly zase do
Československa. Gwen ještě nyní
např. vzpomíná na chodské „vyklá-
dané“ koláče s mákem, tvarohem,
povidly, které jim udělala má matka,
taktó výborná kuchařka, a které jedly
a viděly poprvé v životě. Nedávno mi
Gwen v dopise připomněla, jak jsem
ji pozvala do pitevný – to už jsem
byla medička a medicí se rádi před-
vádějí s pitevnou a laici jsou zase

zvědaví vidět, jak to tam vypadá –
chudák Gwen pak nemohla jist jatro-
vou omáčku v kolejni menze, kde
s námi bydlela.

Za protektorátu byl náš srdečný
a pravidelný písemný styk přerušen,
ale znovu navázán v r. 1945. Při poli-
tickém uvolnění v letech 1967 – 68
byla to Gwen, která hostila mou
dceru i její kamarádku, když se jim
o prázdninách podařilo sehnat pra-
covní jahodovou brigádu v Anglii.
V r. 1974 jsem se i já dostala do
Anglie a strávila u Gwen několik dnů.
Gwen jako hostitelka je příkladná po-
zorná Angličanka. Ještě než vylezete
z postele, dostanete pro zahřátí
a vzpružení horký čaj, ač v jídelně
čeká bohatá snídaně. Večer nabízí
v zimě v létě horkou láhev do postele.
Tyto pozornosti prokazovala minulý
rok i mým vnučkám, ač už jí bylo
80 let. O Československo má stále
velký zájem, sleduje pečlivě jeho
osud a raduje se z každého dárku
odtud.

Na návštěvě u Gwen jsme prochodily
příkrasnou jezerní krajinu (Lake Di-
strict), vzpomínaly na různé skautské
i jiné zážitky, ale v debatách jsme si
i ujašňovaly cíl a smysl života. Každá
jsme měla jiné zkušenosti, jiné pro-
středí, jiný životní osud: já měla děti
a byla jsem po různých zaměstnáních
za protektorátu lékařkou, Gwen pra-
covala v úřadu, muž ji brzy zemřel,
dětí neměla. Obě nás ale spojovaly
skautské ideály, touha prožít život
plně, v lásce, pravdě, čistotě, sprá-
vedlnosti, být užitečnou širokému
okoli. A tak Gwen vítala moje děti,
moje vnučky, já zas její přátele a při-
neslo to radost a užitek celé řadě lidí.
A práce nás obě ještě stále těší, tak
jak si to zpívají anglické skautky:
Girl-guides are highminded,
bless my soul, they are double jointed,
they work hard, never mind it,
all day long.

M. Straková

POLEMIKA

V 1. čísle Skautingu byla uveřejněna
první část článku sestry I. Mackové
Zakládáme oddíly starších skautek.
K tomuto materiálu mám jedinou
výhradu, týkající se role vůdkyně
kruhu starších skautek (totéž se týká
ovšem i vůdce kmene roverů) tak, jak
je autorkou pojata.

Jako jeden ze záporných jevů je uve-
den: „... pasivní přístup k zábavě
a trávení volného času“. Jedním
z prostředků, jak pomoci tento jev
napravit, je samozřejmě skauting
svým družinovým systémem, který je
na vyšší úrovni povýšen v činnosti
rady kmene nebo kruhu.

V uvedeném článku je z tohoto hle-
diska nevhodné zdůrazněná role vůd-
kyně kruhu. Viz: „... akce starších
skautek připravuje: oddílová vůd-
kyně...“ Jinde: „... ze strany vůd-
kyně to znamená především velkou
nápaditost, fantazii...“

Roverské „Sám říd svůj člun!“ spolu
se „Sloužím“ vyjadřuje z tohoto hle-
diska i mnoha dalších vše.

V. Janík – Ren
vých. zpravodaj NCHK

ODPOVĚDNOST VÝCHOVY

VÁCLAV BŘICHÁČEK

Dnes již jen málokdo pochybuje, že investice do výchovy jsou ty nejefektivnější, které mohou existovat. To, co vložíme do ekonomiky běžného života, se většinou ihned vrací v praktické spotřebě. Investice do podnikání se musí vrátit během několika let – jinak firma zkrachuje. Ale investice do výchovy se prosazují po několik desetiletí. Co se naučí dnešní děti, to s nimi půjde po celou dospělost až „do penze“ – a někdy i dále v jejich potomcích.

Nejde však jen o poznatky či dovednosti – mnohé z nich rychle stárnou – jen si vzpomeňme, co jsme věděli před 10 lety o počítacích – a co o nich vědí naše děti. Co však nestárne, jsou postoje – k sobě, k přátelům, k rodině, k přírodě. Nestárne mravní rozlišování mezi dobrým a zlým, citlivé svědomí a obecně slušné jednání. Mnohé z toho se utváří ve skautských oddílech – před 80 lety stejně jako dnes.

Je tomu však skutečně tak, že to, co se do dětí vstřípi, jde s nimi celým životem? Není to tak, že mnohé negativní životní zkušenosti vytlačí a překonají úsilí vychovatelů? Není výchovné působení jen povrchní a podstata jedince se nemění? Jsme si jisti, že oddílový život působí na děti dlouhodobě? Každý vůdce ví dobře, že s některými dětmi se mu výchova nedařila a že odešli z oddílu a asi nebyly příliš ovlivněny. Víme však stejně dobře z vlastní zkušenosti, jak naše prožitky z táborů, ze slibového ohně, ale i z různých obtíží jsou v nás vtisnuty a jak se k nim vracíme. Uvědomujeme si, že náš život byl tehdy ovlivněn, utvářel se způsob myšlení, praktického chování i morálního jednání. Nevím, zda ve světě existují studie, které by sledovaly vliv skautské zkušenosti na život v dospělosti či ve stáří. Existují však mnohé výzkumy, které se zaměřovaly na sledování vztahu mezi rodinnou výchovou a pozdějším životem jedince. Poučení z nich by mělo být vážným podnětem pro úvahy o odpovědnosti skautských činovníků. Některé poznatky stručně naznačím.

Začneme od druhého břehu lidského života – od stáří. Americká autorka Reichardová při výzkumu stárnutí stanovila 5 různých forem, jak se člověk se stářím vyrovnává. Ukázalo se, že tyto „strategie stárnutí“ byly u mnoha lidí spojeny i s typickými zkušenostmi z dětství a dospívání. Tak např.: **Konstruktivní strategie**, kdy jedinec zůstává i ve stáří aktivní, neztrácí radost ze života a zůstává věren ideálům svého mládí, i když dobře ví, že mnohé z nich se neuskutečnily a snad ani uskutečnit nemohly. Většina z nich udává, že prožili šťastné dětství, spokojené manželství, nebyli v životě ušetřeni různých nesnází, ale dokázali se s nimi vyrovnat.

Obranná strategie, kdy jedinec bojuje o udržení svých pozic i rolí – v zaměstnání i v rodině – často to bývají přísní pedanti. Prošli většinou v dětství přísnou výchovou, naučili se prosazovat vlastní vůli, ale již v dětství se u nich projevovaly diktátorské sklony.

Závislost – ve stáří se spoléhají na jiné, sami jsou pasivní, ustupují do izolace a mnohdy jedinou spojnicí se světem je jim televize. V dětství se obtížně odpoutávali od vlastní rodiny, mnohdy sociálně nedozrálí a nebyli nikdy „šéfy“.

Nepřátelská strategie. Své potíže svádí na jiné, na nepřátelské okolnosti či na nepochopení. Jsou věčně nespokojeni, s okolím se ve zlém rozejdou a s nikým si nerozumějí. V mládí se rychle odpoutali od rodiny, často ztroskotávali, ale nepřipustili si svůj podíl na neúspěchu.

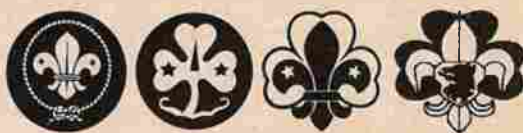
Strategie sebezničující. Zlobu obrazejí sami na sebe, svůj život vidí jako zbytečný či prohraný a nestojí o jeho prodloužení. V dětství byli nespokojeni, nic se jim nedařilo, neměli kamarády a i později jejich vztahy k ostatním byly chudé. Chování ve stáří je tedy spoluručováno mnoha dávnými zkušenostmi. Východí rodina, radosti i starosti vlastního dětství i dospívání, první partnerské zkušenosti – to vše rozhoduje o tom, jak se bude vytvářet životní styl i jak bude vypadat život ve stáří. I to, co jsme prožili v oddíle – pokud to byly zážitky slune, se ukládá do naší zkušenosti a provází nás celým životem.

Sám jsem se před časem podílel na studii (Břicháček, Mikšík), ve které jsme sledovali životní styl i osudy lidí, kteří o sobě prohlásili, že jejich výchova v dětství byla přísná, a srovnávali jsme je s lidmi, kteří svoji výchovu považovali za volnou a mírnou. Mezi oběma skupinami bylo mnoho rozdílů – při tom výraznější byly u žen než u mužů. Zjednodušeně můžeme konstatovat, že osoby, které prošly přísnou výchovou, volí v dospělosti spíše pasivní styl života, bývají nespokojeni se

svými vztahy, častěji se cítí nemocní a mívají větší výkyvy nálad. Lidé, kteří svoji výchovu vidí jako liberální, se v dospělosti hůře přizpůsobují různým pravidlům, mívají konflikty s nadřízenými, cítí se nedocenění, častěji mění zaměstnání, dosáhnou ale vyššího vzdělání a změny v životě většinou vítají.

Podobných nálezů z literatury by bylo možno uvádět více. Nálezy jistě nejsou zcela jednoznačné a platí většinou jen v průměru. Životní osudy jedince mohou být ovlivněny i celou řadou jiných vlivů, které mohou vzniknout zcela náhodně. Přesto však můžeme uzavřít, že vychovatel neovlivňuje děti jen ve věku, kdy jsou v oddíle, ale jeho působení má vliv na celý životní běh svěřených dětí. Mějme to za prokázané! Mnohé další doklady bude snad příležitost uvést jindy. Tím větší však je naše odpovědnost, kterou si mnohdy neuvedomujeme, ale kterou jasně tušili zakladatelé skautingu. Nejsme odpovědní jen za dnešek, ale i za mnohá další léta. Jsme odpovědní i duchovní tradici, z které čerpáme, ale kterou zároveň i pomáháme rozvíjet.

Jsou naše spory, které se objevují, skutečně závažné z pohledu této odpovědnosti? Neměli bychom raději všechny síly napnout k pomoci těm, kteří přímo vedou děti a vytvářejí jejich budoucnost?

Československo členem IFOFSAG

Velká sláva, nekončící ovace, spousty a spousty otázek, ještě více nabídek a námětů ke spolupráci a ze všeho nejvíce stisků rukou, radostných přátelských očí – to byl začátek i celý průběh 19. konference od 29. 9. do 5. 10. 1991 v Chalkidiki v Řecku, na níž byli českoslovenští oldskauti přijati za členy mezinárodního společenství dospělých skautů a skautek – IFOFSAG. O této mezinárodní skautské organizaci jste se mohli dočíst již v 5. a 7. čísle Skautingu v minulém ročníku. Mezinárodní společenství dospělých skautů a skautek IFOFSAG vzniklo v roce 1953 z hnutí „Old Scouts and the St. Georg's Guilds“ na základě myšlenky, vyslovené již zakladatelem skautingu Sirem Baden-Powellem a formulované znovu v r. 1946 ředitelem Světové skautské organizace J. S. Wilsonem, který se stal čestným prezidentem IFOFSAG při jejím založení a tuto funkci zastával až do své smrti v r. 1969. V mezinárodním ústředí IFOFSAG mají zastoupení obě světové organizace skautů a skautek – WOSM a WAGGGS – a úzce s ním spolupracují.

Posláním IFOFSAG je sdružovat starší skauty a skautky na celém světě k tomu, aby

- udržovali živého ducha skautského zákona a skautského slibu ve svém životě,
- vnášeli tohoto ducha do těch společenství, v nichž žijí a pracují,
- uvědoměle plnili své ostatní povinnosti a aktivně podporovali rozvoj skautingu ve svých zemích i v celém světě,
- upevňovali mezinárodní skautské bratrství a sestersví mezi dospělými,
- respektovali lidský život a lidská práva,
- přispívali k mezinárodnímu porozumění – především svou tolerantností, přátelstvím a úctou k druhým,
- hledali a svým životem naplňovali vyšší duchovní princip bytí,
- vytvářeli a prožívali zodpovědný vztah k lidem, přírodě a životnímu prostředí.

Tyto zásady a cíle se plně projevovaly v celém průběhu konference. Určitý symbol jsme spatřovali už v tom, že se konala v oblasti, jejímž centrem je starobylé Thessaloniki – Soluň a že jsme poselství mezinárodního přátelství a věrnosti skautským ideálům přejímali právě tam, odkud k nám v 9. století přišlo poselství duchovní křesťanské kultury. Probírat v tomto příspěvku podrobně program a průběh konference by nebylo účelné a zajímavé. Poučné pro nás bylo, jak neformálně, nenásilně lze řídit velmi náročné jednání, jak věcné a jasné byly diskuse vedené se soustředěním a pře-

mýšlením nad odlišným názorem, jak humor a vtip prolínaly i zcela vážná témata a vůbec celé jednání – i od předsednic-
kého stolu.*) Uváděmovali jsme si znovu a znovu při nesčet-
ných příležitostech, jak všichni mají tak vžity demokratické
a tolerantní způsoby jednání, že slovo jednou vyčenené platí
a lze na něm stavět – aniž by muselo být „protokolováno“
nebo na druhé straně zpochybňováno nedůvěrou, nebo jak
výběr kompetentních, kvalifikovaných a k práci ochotných
lidí je možný zcela přirozenou cestou bez složitých mocen-
ských „šachů“ a hlavně bez ambicí na tituly, funkce...
Poznali jsme, jak mohou i nezáživná témata jednání být
zajímavá a poutavě prezentována s doprovodem projekce;
vůbec pak propojení slova, obrazu, někdy i hudby bylo ne-
všední a nápadité. Pro nás byl nezapomenutelným zážitkem
projev prezidenta WOSM E. F. „Bud“ Reida, který věnoval
doslova „oslavou“ kapitolu rozvoji skautingu v Českoslo-
vensku („fantastic eruption“ a další a další „bomby“), při-
čemž zdůraznil, že Československo je jednou ze zakládajících
zemí světové skautské organizace. Stejně tak jsme byli do-
jati, když při projevu reprezentantky WAGGGS paní Kathryn
Benson-Evans se na čelní stěně sálu rozzářil promítaný
portrét sestry náčelní Vlasty Mackové a zazněla citována její
slova ze světové konference dětí organizace v Singapuru
1991. Oba tyto projevy byly mnohokrát přerušovány potles-
kem a my jsme si velmi silně uvědomovali, jaká popularita
a obecné uznání patří naší zemi i naší organizaci a k čemu nás
zavazují!

Co pro nás ze světové konference a ze členství v IFOFSAG
nyní vyplývá?

Především je nutno promyslet, jak prohloubit a zintenzivnit
činnost a aktivní program oldskautských klubů, resp. jejich
členů, kteří se necítí být skauty „jen na papíře“.
Dále je potřebné dotořit vnitřně po organizační a legislativní
stránce naše členství v IFOFSAG, tak aby byla zachována
jednota našeho skautského hnutí.
Musíme navázat na nabídky mezinárodní spolupráce a inten-
zivně ji rozvíjet, a to i na úrovni oldskautských klubů (gild).
Členství v IFOFSAG chceme pojímat jako službu všem ostat-
ním dospělým členům našeho hnutí jak v zahraničních kon-
taktech, tak i v informacích, rozvoji činnosti atd.
Členství v IFOFSAG není a nemůže být – z řady důvodů – pro
celý 3. kmen „kolektivní“. Členy by měly být (mohou být) ty
oldskautské kluby, které aktivně pracují a které o členství
projeví zájem (napíšte o tom na adresu náčelnictva 3. kme-
ne); individuální zájem jednotlivců je rovněž vítán (napíšte
rovněž).

Tuto informativní zprávu uzavírám myšlenkou, která byla
a stále je mottem našeho usilování:

„Hovoříme-li a zdůrazňujeme-li myšlenku světového bratrství
skautů, musíme si stále naléhavěji klást otázku, jak toto
bratrství uskutečňovat v životě.“

J. S. Wilson, 1992

Vladimír Koptíva – Vik

*) Pozn.: Celé ústředí IFOFSAG tvoří: Mezinárodní rada (International Council) – 12 členů neplacených, z nichž vždy po 2 letech 4 odstupují a jsou nahrazeni 4 nově zvolenými; Sekretariát – 4 plnění zaměstnanci: generál, sekretář (ka), hospodář, sekretář pro „Central Branch“, sekretář pro rozvoj a hnutí.

DISKUSE • DISKUSE • DISKUSE • DISKUSE • DISKUSE • DISKUSE • DISKUSE • DISKUSE • DISKUSE • DISKUSE

K novému znění slibu

Na V. sněmu Junáka bude projednáván nový
text slibu.

Důvody jsou uváděny hned dva:

1. Aby slib obsahoval závazek k duchovnímu řádu.
2. Slib služby vlasti v každé době podle někte-
rých názorů umožňoval skautům, aby kola-
borovali s totalitním režimem.

Jedna z verzí navrhovaného slibu je:

Slíbují na svou čest

1. že chci ze všech sil sloužit Pravdě, Lásce
a Kráse,
2. tak abych celým svým životem naplňoval
skautský zákon

3. a tím být prospěšný vlasti a všem lidem.
Rozebereme-li takto koncipované sliby, mu-
síme s lítostí konstatovat, že *Pravda, Láska
a Krása* jsou kategorie filozofické a ne du-
chovní (duchovní kategorie jsou např. Bůh,
duše, nesmrtelnost), a tudíž takový slib ne-
zavazuje k žádnému duchovnímu řádu.

Otázkou zůstává, zda se vůbec můžeme ve
věcech víry nějak zavazovat, je to totéž, jako
by členové UFO klubu slibovali, že budou věřit
v mimozemské civilizace.

Vztah našeho skautingu k duchovnímu řádu
lze řešit daleko jednodušeji a racionálněji ob-
nověním liliového kříže a duchovních odbo-
rek, eventuálně zavedením něčeho na způsob
Setonovy cesty třetího světla do junácké
stezky. Tímto by bylo skautům umožněno
vstoupit do duchovního řádu, ale nezavazo-
vat se k němu, co je navíc nejasné.

Svého času se objevila v Číně kritika, že *slib
služby vlasti* v každé době umožnil skautům
kolaborovat s minulým režimem. Pokud by-
chom tuto tezi uznali, potom by bylo žádoucí
zrušit na příklad i první bod zákona, protože za
pravdomluvnost se na gestapu a Stb platilo
životem.

Daleko závažnějším problémem je však *smysl
a výklad pojmu* vyskytující se v návržích
slibu. Předně: *Jak a které pravdě máme slou-
žit*. Před časem proběhl v tisku spor mezi
předsedou ČSL Bartončíkem na jedné a esté-
bákem Machatým s poslancem Rumlem na
druhé straně. Obě strany tvrdily, že mají

pravdu. Pravdu chápe jinak scholastika a ji-
nak pragmatismus. V praktickém životě se za
pravdu považuje tvrzení, které je demago-
gicky předkládáno lidu sdělovacími pro-
středky a jehož věrohodnost si prostý občan
nemůže ověřit. Mohu uvést několik takov-
ýchto pravd, které jsem za svého života
slyšel:

Hitler: „Za všechno mohou židi.“

Gottwald: „Za špatný stav hospodářství mo-
hou kulaci a buržoazie.“

nylní: „Za špatnou práci parlamentu mohou
agenti Stb.“

Protože značná část lidí přijímá takovéto
tvrzení jako pravdu, je nebezpečí, že slib zava-
zující k pravdě bude demagogy zneužit.
Pojem Láska je sice jedna z metafyzických
kategorií a součástí křesťanské vírouky, a-
však v důsledku absence humanitního vzdě-
lání považuje většina národa pojem Lásky za
identický pojmu sex. Můžeme očekávat, že
dvánáctiletý chlapec pochopí pojem Lásky ve
smyslu filozofickém nebo náboženském,
když není schopen plnit ani Tři orlí péra?
Navíc chlapci si chtějí hrát a ne filozofovat.
Slib služby Kráse: Skautik může sloužit (dělat,
co na očích vidí) krásné skautce Jahodě, a-
však sloužit Kráse jako takové? Jak? Krásu se
musíme učit vnímat, tvořit a chránit.

Problém vztahu Krásky ke skautským ideám
spocívá mimo jiné i v tom, že mravní hodno-
cení ustupuje ve prospěch estetických
aspektů. Na příklad náš skautik neobdivuje
na Jahodě její pravdomluvnost, skromnost
a poslušnost, ale její tělesné proporce.

Druhá část slibu „*Abych celým životem na-
plňoval skautský zákon*“ je těžko pochopi-
telná. Můžeme chlapcům vysvětlit, že do-
držováním prvního bodu zákona sloužíme
Pravdě, druhého bodu že sloužíme Lásce, tře-
tího bodu že sloužíme Kráse, ale na-
opak...?

Skautský zákon naplňujeme prostě jeho do-
držováním a není nutné tak iracionální formu-
lace slibu.

Třetí část slibu „*A tím být prospěšný své vlasti
a všem lidem*“. Domnívám se, že pokud by se

chtěl autor návrhu slibu poučit, čím lze pro-
spěšit vlasti, nechť si přečte Machiavelliho.
Skaut však může vlasti prospět i tím, že za
jistých okolností nebude mluvit pravdu. V zá-
sadě však skaut je prospěšný vlasti tím, že ji
slouží věrně v každé době. Všemi lidem však
skaut prospěšný být nemůže – nemůže být
prospěšný současné zloději a okrádanému,
poslanci Devátému a panu Čubovi. Skaut je
však prospěšný celému lidstvu, aniž by to
deklaroval v nějakém slibu.

Celému lidstvu slouží svými dobrými skutky.
Náš dnešní život je totiž výsledkem konání
dobra (anebo i zla) minulých generací a skauti
svými dobrými skutky se spojují s dalekými
generacemi a miliony lidí, kteří budou žít na
základě dobra jimi vykonaného.

Hodnotíme-li slib a jeho varianty, musíme jej
označit jako frázovitý a nesmyslný. Slib navíc
specifikuje ve své první části požadavky
a v dalších důsledky.

Text slibu nás k žádnému duchovnímu řádu
nedovádí. K duchovnímu řádu nás může do-
vést slib činovníka a operace výše uvedené,
tj. Liliový kříž atd.

Na otázku, co tedy máme dělat, lze odpovídat
slovy starého soustružníka p. Krejčího: „Nic
s tím nedělejte, nic nepředělejte, nechte to
tak, jak to je – nebo to bude ještě horší.“

Pavel Mišutka – Starý Vik
Foto Mirko Juna

ODDÍLOVÁ PRAXE

Podsady, nebo týpi?

Do léta je opravdu daleko, přesto je právě teď vhodná doba začít plánovat příští tábor. Jedna z otázek, která trápí mnohé oddíly, je problém, v čem tábořit.

Možností je mnoho, ne všechny jsou vhodné: chatičky a zděné stavby nechť necháme raději „masthákům“, vojenské hangáry nejsou příliš účelné ani hezké. Stany „áčka“ bez podsady vyhoví pro puťák, ale stály tábor v nich je příliš velkým provizoriem. Prakticky tedy zbývají dvě možnosti: tradiční skautské podsady nebo týpi. Podívejme se na argumenty, které bychom při rozhodování mezi těmito dvěma způsoby měli vzít v úvahu.

1. Hledisko ekonomické

Některé oddíly vysvětlují svůj přechod od podsad k týpi právě ekonomickými důvody, není to však jednoznačné:

Je pravda, že áčkové stany „osada“ se vyšplhaly až k ceně 2000 Kčs, k tomu je nutno připočítat značné proměnlivé náklady na krajinky. Na druhou stranu jsou podsady s jehlanem ze dvou kosočtvercových celt možná ještě hezčí a stylovější (i když je v nich trochu méně místa). Celty se dají využít i přes rok a cena stanu klesne na třetinu. Stejně tak vyspělejší oddíl nepotřebuje krajinky, pokud si najde tábořiště u lesa plného neprobraných souší (takových míst je u nás dost) a vybuduje podsady z kulatiny. Takové podsady působí estetičtěji a zálesáčtěji než krajinkové nebo prknové, pouze je nutno něčím obložit stany zevnitř proti profukování.

Týpi vhodné pro čtyři táborníky (velikosti 4,5 až 5 m) přijde na 2500 až 3000 korun, pokud je ze sedlářského plátna; z trvanlivější stáno-
viny je ještě dražší. Týpi si můžete ušít sami (není to příliš složité, spíše poněkud zdoluhavé; podrobný návod je např. v dostupné knize Táboříme v týpi). Pokud chceme koupit týpi ušité, musíme cenu opět násobit skoro dvěma a navíc na každý výrobce nabízí opravdu stylové, správně ušité týpi.

Stan na podsadu nám ovšem při dobré péči vydrží mnoho let, kdežto týpi má omezenou životnost – ze sedlářského plátna zhruba 4–7 let (podle péče při stavbě a používání), z celkoviny 6–10 let. Spočítejte si sami náklady na táborníka a rok; uvidíte, že jednoznačná výhoda jednoho způsobu před druhým není. U podsad je nepříjemné shánění krajinek, u týpi zase nutno vybírat tábořiště s dostatkem rovných dlouhých soušek na tyče; 25-členný tábor spotřebuje pro své správně postavené stany nejméně 100 tyčí. (Nutno dodat, že pro komfortní táboření v týpi se vším všudy by měly být stany vybaveny vnitřním pásem – liningem, který zvedne cenu týpi ještě o polovinu.)

2. Hledisko praktické

Začneme hledáním tábořiště: týpi potřebují daleko větší louku než podsadový tábor; v podsadě případně na jednoho táborníka 2 m² a podsady mohou stát těsně vedle sebe (i když se pak louka rychleji vydupe), zatímco v týpi vyjde na táborníka 4 m² a dávat týpi blíže k sobě, než kolik činí jejich průměr, je chybou (z více důvodů). V týpi by se měl každý večer rozdávat oheň, týpi bez ohně opravdu nemá smysl. Proto spotřeba dřeva (stavebního i na topení) na typovém táboře je velká a vede k požadavku tábořit každý rok na novém místě. To má své výhody, zvláště pro vyspělejší oddíly se staršími členy, kteří chtějí poznávat nové kraje, zajišťování tábo-

řišť však stojí hodně úsilí. Naopak pro podsadový tábor je výhodnější jezdit na stále místo a krajinky si schovávat třeba někde ve vsi ve stodole.

Z psychologického hlediska je dvojice kama-
radů z podsady něco úplně jiného, než čtyři- až pětičlenná parta, družina v týpi. Tomu by se měl přizpůsobit chod tábora. Stavba týpi chce více zkušeností a při táboření v týpi je nutno, aby v každém stanu byl alespoň jeden zkušenější táborník, který dohlédne na zá-
sobu dřeva, topení, opatření při dešti. Nesprávnou manipulaci týpi trpí více než podsada, proto táboření vyžaduje táborníky s určitými zkušenostmi.

Velkou výhodou mohou týpi skýtat při deštích – oheň dělá vnitřek stanu útulným, věci lze rychle usušit, parta čtyř táborníků může hrát uvnitř různé hry. Louka s větší vzdáleností mezi stany zůstává travnatá, nerozbahní se tolik. Naopak ve špatně postaveném týpi, bez dostatečné zásoby dřeva, bez liningu a v nepořádku je to za deště mnohem méně příjemné než v dobře impregnovaném podsadovém stanu.

3. Hledisko stylu a chodu tábora

Přejít z podsad na týpi vyžaduje hlubší změny, než by se mohlo zdát. Přísná geometrie podsad a podsadového tábora není v rozporu se stylem vedení tábora s přesným řádem, nástupy, pořadovkami, naprostou kázní. Pro mladší táborníky je to jistě nutné.

Naopak se stany týpi přebíráme, ať chceme nebo ne, něco z indiánské volnosti, nespoutanosti. (Indiáni odmítali bydlet v bělošských domech zejména proto, že domy byly hra-
naté.)

Opravdu, kulatý tvar týpi (zdvůdněný i v indiánské mytologii) svého obyvatele ovlivní trochu jinak než přesná čtvercová podsada. Tvar tábora nemůže při použití týpi být pravidelným uzavřeným útvarem s bránou (pro zdůvodnění odkazují opět na citovanou knihu nebo na knihu Abeceda tábořiště), to vše pak působí i na styl nástupů, vztahy, organizaci táborového života. Týpi jsou od sebe více vzdáleny, táborníci mají více soukromí. I tady platí – pro starší táborníky vhodné a žádoucí, pro mladší to nemusí být ono. A používat při stavbě a organizaci typového tábora „podsadový dríl“ se vším všudy, to znamená nepochopení určité indiánské myšlenky, která by nás v týpi měla provázet.

4. Hledisko estetické

Neznám nic krásnějšího než dobře postavený indiánský tábor se zdobenými týpi na louce stranou veškeré civilizace. Naopak špatně postavený tábor týpi působí většinou dosti uboze. Tábořit správně v týpi znamená starat se o mnoho věcí, které nás u podsadového tábora netrápí: rozmístit vhodné stany, perfektně je postavit, aby se látka nehrbila, chlopně se nekrýčly na příliš dlouhých tyčích a nad vchodem nevisely zmuchlané dveře; postavit sušáky prádla, aby chlopňové šňůry nebyly hyzděny sušícími se ponožkami; týpi správně a s citem omalovat; všichni táborníci by si před táborem měli vyrobit proutěné postele a další doplňky, aby i vnitřek týpi byl stylový. Prostě – celý tábor by měl být indiánsky malebný...

Při táboření v týpi je jen jedna cesta k dokonalosti: objevovat, jak to dělali Indiáni, kopírovat od nich a obdivovat se tomu, jak měli vše promyšlené. Pro mnoho táborníků je to zajímavé a vzrušující. Pokud jsou v oddíle spíše kutilové a vynálezci, může být pro ně týpi pravou pohromou – nenaleznou tu prostor

pro své nápady. Udělat v podsadě elektrický rozvod na baterii je zajímavý nápad, v týpi je to něco strašného. Rovněž různá udělátka a hejblátka mohou být v podsadě vyrobena podle fantazie táborníka, v týpi by měly být spíše jen stylové – indiánské věci.

Naproti tomu v týpi by neměl být jediný hřebík, dokonce známý dobrý typový tábor se všemi stavbami bez jediného hřebíku; taková bytelná svazovaná kuchyň je výbomou školou pro táborníky.

V podsadě se jednodušeji udržuje pořádek než v týpi. Nezkušení táborníci mohou v týpi dělat z ohniště smetiště, své věci nelze v týpi tak „vojensky“ uspořádat jako v podsadě. I tady platí, že táboření v týpi vyžaduje cit a kázeň musí být spíše dobrovolná než vynucená.

Závěrem lze konstatovat, že ekonomické důvody by neměly být tím hlavním, co vede k pořízení týpi. Pro oddíl začínající, s mladšími táborníky bez zájemů o několik starších zkušených rádců a roverů, jsou podsady nutností. Nezkušený oddíl může v podsadách při troše šikovnosti tábořit správně se všemi náležitostmi skautského tábora. I zkušený, zábrhnutý oddíl může objevovat nové možnosti podsadového tábora a připravovat svým členům z táboření ty nejhezčí zážitky.

Pro týpi by se měl rozhodnout pouze ten oddíl, který má dostatek zkušených, vyspělých členů, schopných plnit své úkoly bez stálé kontroly „shora“, kteří jsou na té úrovni, že se nechtějí „válet ve vlastní špině“, i když nejsou stále popoháněni. Vedoucí i jeho pomocníci pak musí mít chuť přičíst si něco o Indiánech, zamyslet se nad kulturou, jejíž stany se rozhodli převzít a přizpůsobit tábora, jaký znají z divějška, novým skuteč-
nostem. Určitý řád a pořádek v táboře samozřejmě být musí a skautský typový tábor se bude vždy lišit třeba od tábora českých Euroindianů, ale na druhé straně cit pro věc tu teď musí být.

Kdokud bych měl svůj názor shrnout, tedy: pro vlčata a světlušky – jediné podsady; pro skauty a skautky – podsady, případně týpi po dobrém uvážení a jen pro zkušený, zaběhnutý oddíl; pro rovery, mladé muže v rebelském věku, může být týpi tím nejlepším, co je chytí pro další činnost!

Jiří Macek – Čiksika
(příště: týpi – ušít či koupit?)

Foto Anna Cuhrová

VÝCHOVA SVĚDOMÍ

Na jednom skautském semináři se jistá sestra otázala, jaký je rozdíl nebo jaká je souvislost mezi „duchovním“ a „mravním“. Bezpochyby tím vlastně reagovala na skutečnost, že slova „duchovní“ a „mravní“ se dnes vyskytují jako siamská dvojčata – aniž by se někdo pořádně zabýval jejich významem. Konečně ani dotyčná sestra se odpovědi nedočkala (být v tomto případě spíše z důvodů organizačních než věcných). Myslím si ovšem, že jde o otázku, která odpověď skutečně vyžaduje. Proto se o ní teď pokusím. Přivede nás to totiž k určitému ušlechtilému pojmu veškeré výchovy.

Moje základní teze zní: **Mravní jednání je podstatnou (prakticky nejpodstatnější) součástí duchovního života – ovšem za předpokladu, že je řízeno dialogickým svědomím.**

Tím hned na počátku zdůrazňuji, že mravní jednání může degenerovat nejen svévolí (pří které se zavrhuje samotná morálka jako objektivní vyjádření mravně správného lidského jednání), ale že mravní jednání může být ohroženo i „zakončivostí“ – tedy tím, že je v pravém slova smyslu bezduché.

Jestliže svévolí je dnes zcela běžným přístupem k životu u velké většiny našich současníků (svévolé nereflexkovaná, která si ani neklade otázku po zdrojích oprávněnosti našeho jednání, která vystačí s tím „mně se to hodí, mně se to líbí, pro mně je to výhodné ap.) – pak bezduchá mravnost je zcestím, které číhá právě na ty, kteří by močalu svévolí chtějí uniknout. Tedy také na nás, skauty, kteří oprávněně považujeme strmé požadavky slibu, hesla a zákona za základní směrnice naší celoživotní orientace. Musíme si tedy s plnou vážností uvědomit, oč se vlastně jedná. Opravdová výchova je kultivací dvou východních daností lidského života: existenciální nejistoty a základní svobody. Prostor, ve kterém dochází k této kultivaci, se v pravém slova smyslu nazývá duchovní dimenzí. Příměřenou odpověď na existenciální nejistotu je totiž láska – a to ve všech svých oprávněných podobách (matěské, otcovské, bratrské, přátelské, partnerské ap.). A směřováním kultivace naší svobody je „žít v pravdě“ – tedy život žitý v „odpovědnosti vůči něčemu vyššímu, než je má rodina, má země, můj podnik, můj prospěch“. V odpovědnosti k řádu byti, do něhož se všechno naše konání nesmazatelně zapisuje a kde se teprve a jen spravedlivě zhodnocuje“. (V. Havel, Kongres USA). V. Havel pak přímo pokračuje: „Tlumochněním mezi námi a touto vyšší autoritou je to, co se tradičně nazývá lidské svědomí.“

Většina z vás, kteří budete číst tuto vigilií, byla vychovávána a vzdělávána v prostředí, kde se o svědomí buď vůbec nemluvalo a nepřemýšlelo, nebo se považovalo za „hlas společnosti v nás“ – tedy za jakýsi otisk společenských pravidel do našeho vědomí. To dobře korespondovalo se zjednodušeným pojetím vulgárního marxismu, pro který byla „svoboda poznáním nutnosti“. Toto ploché pojetí svědomí (které před lety ve své knize *Člověk v akci* podrobil zásadní kritice náš skautský spoluprávní doktor Jiří Mrkvička) popisuje i v nejlepším případě jen kanikaturu správně vychovaného svědomí. Jde o podobný rozdíl, jaký je mezi klostrou a živým člověkem. A nic na tom nemění skutečnost, že opravdu živé, dialogické svědomí je mnohem méně časté u lidí současnosti než jako karikatura jako „hlas společnosti v nás“.

Podívejme se tedy na skutečnost svědomí podrobněji. Předně je tedy nutné zdůraznit, že svědomí jako dispozice k odpovědnému jednání je vlastně každému člověku. Přímou spolupůči podstatu člověka jako člověka: je určen

k tomu, aby miloval a byl milován, – a aby se odpovídal ze své svobody.

Okolnost, že svědomí je vloženo do života každého člověka jako zárodečná dispozice k onomu „dialogu s absolutnem“, ovšem poukazuje na nutnost jeho postupného rozvíjení. Tady můžeme plodně využít analogie s hlasovou komunikací: Každý člověk (až na patologické výjimky) se rodí s dispozicí – fyzickou i psychickou – naučit se mateřskou řeč. Ale k naplnění této dispozice dochází pozvolným, mnohaletým vývojem. A tento vývoj musí být přitom iniciován z vnějšku. Bez toho, že je dítě opakovaně „dotýkáno“ lidskou řečí, by se samo řečí nenaúčilo (viz děvčátka vychovávaná vlčici). Zjistění, že hlasem lze komunikovat, výstavba slovníku, schopnost porozumění větším celkům, osvojení si gramatických pravidel a konečně samostatná tvorba v mateřském jazyku – to představuje jednotlivé etapy onoho osvojovacího procesu od prvních krůčků až k vyzrálé schopnosti komunikovat. Nic přitom nelze přeskočit nebo zaměnit určité pořadí. Pouze při dodržení celé posloupnosti je tento vývoj završen skutečně

tvůřivou schopností využívat jazyk v plné šíři k opravdovým dialogům.

Něco podobného se odehrává i při vývoji svědomí. V optimálním případě dochází k jeho „probuzení“ mezi 3. až 6. rokem po překonání období „prvního vzdoru“ – obdobě po objevení jástvi. Spadá prvořadě do oblasti rodičovských povinností. Bohužel – i v našich skautských oddílech se to hemží dětmi, jejichž svědomí je zcela neprobuzené: vůbec nerozlišují mezi dobrem a zlem. Výsledkem první etapy výchovy svědomí (probuzení) by totiž právě mělo být zásadní povědomí dítěte o tom, že člověk může jednat v souladu s dobrem – nebo naopak proti němu, tedy ve prospěch zla.

V praxi jsou dva hlavní prameny, pomocí kterých může být tato fáze probuzení vyvolávána a prohlubována: reálné životní situace dítěte (zvláště jednání mezi vrstevníky) a potom vhodně volené pohádky a příběhy (nejlépe vyprávěné). Opakují, že v této úvodní etapě zcela nejde ještě o schopnost dítěte rozlišovat v jednotlivých případech jednání mravně správné od chybného, jako spíše o vstřípení toho, že **vůbec** jednání může být dobré nebo zlé.

Toto učení musí být (jako každé učení) vhodně motivováno a posilováno. Konkrétně to znamená, že pro dítě musí být těsná souvislost mezi dobrem a odměnou – a špatným jednáním a trestem. Popírat nutnost této souvislosti poukazuje na to, že dítě pak jedná správně jen z touhy po odměně či ze strachu před trestem, znamená ignorovat reálné možnosti dětí a přenášet oprávněné požadavky ze světa dospělých na nevhodné adresáty. To má pak ve skutečnosti za následek to, že se takto vychovávané děti nenaucí jednat „nezjistně“ správně nikdy. Možná zbytečně připomínám, že se zásadně nesmí směřovat jednání žití (např. dítě udeří úmyslně druhé dítě) a jednání nevhodné nebo nám nějak nepřijemné (dítě zvrhne šálek, roztrhne si z nepozornosti kalhoty, z nešikovnosti rozbije okno ap.)

Období mladší školní docházky otevírá druhou fázi ve vývoji svědomí: dítě začíná rozlišovat jednotlivé typy mravně dobrého jednání a jednáni mravně nepřipustného (začíná si tvořit „slovník“). Nedochází k tomu ovšem na nějaké abstraktní úrovni – jde zpravidla o mravní identifikaci dítěte s nějakou milovanou autoritou – „dobře je to, co dělá můj tatínek, maminka, pan učitel, můj vedoucí... je to, co je zarmucuje, co se jim nelíbí...“

Jedná se o mladší vlčáčky resp. světluškovský věk, ve kterém klíčovou roli pro rozvoj svědomí dítěte hraje tedy blízký vskyt člověka, kterého dítě miluje a který přitom jedná pro dítě dostatečně „průhledně a srozumitelně“. Je tedy důležité snažit se dětem v tomto věku již vysvětlovat důvody svého jednání a svých rozhodnutí – zvláště pokud odměňujeme, nebo se zlobíme a trestáme. Posilování mravního vědomí i následné jednání dítěte v této etapě těsně souvisí s posilováním vztahu k určujícím autoritám. Mnohem méně se tu uplatňuje úloha slibu, hesla a zákona.

Prudkým vzrůstem významu těchto skutečností je naopak charakteristická etapa třetí: dítě si osvojuje „gramatiku“ mravního jednání. Díky větší psychické i sociální zralosti je už schopné odlišit konkrétní situace a obecné platný řád. Mravní jednání přestává úzce svazovat s jednotlivou osobou. Začíná ho poměřovat univerzální normou – „Mluvit pravdu je správné ap.“ V této fázi by bylo vážným ohrožením zdravého mravního vývoje dítěte odmítnout ve jménu „vyšší morálky“ mravnost směřovanou slibem, heslem a zákonem. Dítě se totiž teprve učí reflektovat mravní situace. Odlišovat podstatné od nepodstatného, vážit miru zavěnění a odpovědnosti. Je to vlastně období jakýchsi „mravních etud“. Vychovatel si proto musí být dobře vědom jak toho, že jde o etapu právě tak nezbytnou jako přechodovou – která není sama o sobě cílem. Tato formě mravnosti totiž ještě chybí skutečná duchovnost. Ještě není v podstatě dialogická.

Kdyby člověk v ní zůstal usazen až do dospělého věku, stala by se takto zakotvená mravnost překážkou jeho opravdové dospělosti. Lidé s takto nedospělým svědomím – svědomím „zakončivým“ – se vyznačují neschopností vlastní trvalé změny smýšlení, revize vlastní cesty – a jsou tedy agresivní, netolerantní – sobě i jiným často nesnesitelní.

Rozhodující období, ve kterém probíhá „boj“ o dovršení vývoje svědomí, je puberta. Zde totiž dochází ke tvrdému konfliktu oněch dvou východních dispozic naší existence, o kterých jsem hovořil na začátku – nejistoty a svobody. Dětská forma byti je charakterizována tím, že touha po jistotě zatlačuje touhu po svobodě. Puberta je pokusem tuto nerovnováhu změnit – podržet jistotu, ale současně naplnit i svobodu. Dramatičnost této situace je dána tím, že tyto výchozí dispozice **nelze** nějak jednoduše sladit či „harmonizovat“. Ony jsou v určitém neuzrálém konfliktu, jehož původ je mimo dosah našich možností. Dospělost vězí podstatně v tom dokázat žít s tímto rozparem, vydržet určitou zásadní nejistotu, nevzdát se ani své svobody – a přesto přijmout odpovědnost za svůj život.

To lze úspěšně ovšem právě jen tehdy, když naše svědomí je opravdu schopné nám zprostředkovat výzvy oné „vyšší autority“, kterou přijímáme svévolně, aniž bychom se zřekli svého dílu svobody a tím i odpovědnosti. Již mnohokrát bylo řečeno, že ústřední roli tu hraje naslouchání – neboť skrze vyzrálé, dospělé svědomí můžeme být opravdu oslovováni v plném slova smyslu. Výchova svědomí se tu pak stává stále více sebevychovou – která, jak víme, je naším úkolem až do té doby, než staneme této „vyšší autoritě tvář v tvář“.

Jiří Zajíc – Ety

ČASOPIS Junák

volá o pomoc!

Řeknu to přímo, otevřeně. Časopis Junák se dostal do kritické situace. Jeho náklad poklesl z osmdesáti tisíc výtisků (nulté číslo minulého ročníku) na třetinu a znamená pro naši organizaci citelnou finanční ztrátu. Pokud rychle nepodnikneme účinné kroky na jeho záchranu, nejspíš v dohledné době zanikne.

Třikrát byl zastaven diktátorskými režimy, které se dostaly v naší zemi k moci, a přece se vždycky znovu objevil na novinových stáncích, sotva jsme získali ztracenou svobodu. Jestliže přestane vycházet počtvrté, bude to jen a jen naše vina. Důkaz naší lhostejnosti a neschopnosti. Zanikne tak časopis, který má šít mezi mládeží skautské ideály a propagovat naši činnost. Zanikne tak časopis, který má mezi ostatními periodiky pro děti primát – je ze všech nejstarší, začal vycházet už v roce 1915. Tehdy ho redigoval sám A. B. Svojsík.

Proč se Junák dostal na okraj propasti? Na to jsou různé názory. Mnozí dospělí činovníci svaluji všechnu vinu na redaktory, časopis dnes podle nich nestojí za nic. Podle mého soudu se tu sešlo několik negativních faktorů. Cena stoupla téměř na trojnásobek, výtisk o šestnácti stranách dnes stojí sedm korun. Nejvic to bije do očí na prázdninových dvojčíslech, ta byla po čtrnácti korunách. Za ty peníze se dá v antikváriátu koupit slušná kniha. Junáka od počátku pronásledovala smůla s tiskárnami – během sedmi měsíců je musel změnit třikrát. Až na nulté číslo byl celý minulý ročník mizernou kvalitou papíru a tisku na nejodolnější přičce mezi dětskými časopisy. K tomu ještě vycházel téměř po celý rok zcela nepravdivě. Děti nechodí denně k novinovému stánku jako dospělí, a když nevidí na pultě Junáka, koupí si Sedmíčku nebo Stezku. K velmi silné konkurenci zavedených časopisů, jako jsou ABC, Sedmíčka, Ohníček a další, přibyla řada nových periodik, především comicového typu. Děti mají omezené finanční možnosti, sotva si mohou dovolit kupovat víc než jeden nebo dva časopisy. Seriály je zpravidla víc lákají než povídky a romány na pokračování. Svůj díl viny na neutěšeném současném stavu má i Poštovní novinová služba, která je už řadu měsíců v rozkladu. Mnoho novinových stánků zaniklo, jinde odmítají objednávat nové časopisy, bojí se riskovat. Na klesajícím nákladu Junáka mají podíl všechny vyjmenované příčiny. Přesto bych se chtěl dnes zabývat dalším důvodem, který hraje snad ještě důležitější roli. A tím je nezájem, někdy přímo nepřátelský postoj skautských činovníků a vůdců k vlastnímu časopisu. Průběžná většina jen přihlíží ze založeným rukama, nikdy nepříspěla jedinou řádkou, jedinou fotografií, zato nešetří zdrcující kritikou. Někteří dospělí skauti a skautky dokonce zacházejí tak daleko, že před dětmi ze svých oddílů nahlas říkají: „Junák má dnes tak ubohý obsah, že je za něj škoda peněz. Před dvaceti lety, po druhé světové válce i před válkou byl mnohem lepší!“ Je to ale pravda? Pravidelně Junáka odebírám a nezdá se mi zdaleka tak špatný. Dokonce

tvrdím, a mohu to dokázat kritickým rozбором, že dnešní Junák není o nic horší než byl stejný časopis v roce 1969. A je mnohem lepší než byl Junák poválečný, o němž někteří „pamětníci“ pějí chvalozpěvy.

Dal jsem si tu práci a rozebral podrobně obsah a uroveň Junáka z let 1926 – 1946 – 1969 a srovnal je se současným časopisem. Stručně tu shrnu závěry, ke kterým jsem došel. Předválečný Junák byl čemobíly spolkový věstník. Upoutávají na něm především pěkné fotografie, zejména hlubotiskové obálky. Ale obsah je méně atraktivní. Zprávy, statě, popisné texty, trochu nudné cestopisné črty, sotva čtvrtina obsahu zaujme mladého člověka.

Junák z roku 1946 má jiný, menší formát, zato je tištěný barevným ofsetem. Vycházel tehdy dokonce týdně a měl náklad hodně přes 100 000 výtisků. Konkuroval mu ovšem jediný časopis, Foglarův Vpřed. Kolik chvály jsem o něm slyšel! Nechci věnit svým očím – tohle že je legendární Junák? Namátkou jsem si vybral duben. Na obálce prostoduchá fotografie dvou malých dětí, vzadu seriál Tajemství Žlutých skal s vykonstruovaným příběhem, výtvarně pod uroveň. K tomu neuvěřitelně naivní román Jaroslava Nováka Za temným sluncem – o českém chlapci, který se díky americkému milionáři a náhodě dostal s vědeckou expedicí do oblasti Tichého oceánu. Trapné plky „ducha“ Toma Atoma. Kdy měli tento ročník Junáka naposledy v ruce dědečkové a babičky, kteří na něj vzpomínají s nadšením a dojetím? Nejspíš jako kluci a děvčata ve věku, kdy člověku připadá Rodokaps stejné hodnotným čtením jako dílo klasika. Otevřel jsem nejstarší ročník Junáka, který jsem si vzal k rozboru, náhodou na dubnovém čísle. Držím se tedy tohoto měsíce i v roce 1969. Ani tehdy to nebyl tak vynikající časopis, za jaký jej dnes vydávají dospělí. Ostatně pokud se pamatuji, redakce byla podrobena stejné zdrcující kritice a náklad stále klesal.

Sáhám po osmém, dubnovém čísle letošního ročníku. Jsou tam zprávy o skautech doma i v zahraničí. Rok u kanadských vlnat s krásnými snímky. Foglarova povídka z Tábora smůly: bavím se nad ní stejně, jako když jsem ji četl před půl stoletím poprvé. Článek M. Nevrlého o CHKO Pálava je mistrně napsaný, dýchá z něho příjemná vůně přírody. Román Skautský rok družiny Kamzíků jsem také četl jako kluk, přiznám se, že se zajímal – ale dnes bych ho už do časopisu nezařazoval.

Nacházím tu stránku věnovanou Lesní moudrosti, dvě strany skautské stezky a Masjaku vodních skautů. Další dvě stránky jsou určeny vlnatům a světluškářům. Právě ty bývají

terčem posměchu, proč prý dělají redaktori z Junáka Mateřídoušku? Dokud nebylo v časopisu pro nejmenší nic, stěžovali si Akelové, vlnata a světlušky, že Junák vůbec nemyslí na nejmladší generaci. A když dostali mali dvě stránky, protestují starší a dospělí.

S klidným svědomím mohu prohlásit, že dnešní Junák není po obsahové a výtvarné stránce o nic horší než stejný časopis z konce šedesátých let. A je rozhodně vyšší úroveň než byl Junák poválečný a předválečný. Mám doma všechny ročníky, svá slova mohu dokázat podrobným rozбором.

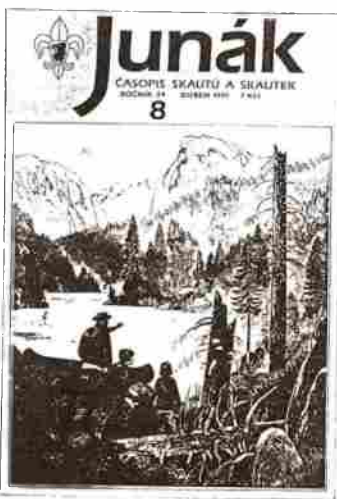
Tím nechci říct, že je dnešní Junák dokonalý. K tomu má daleko, ale nezaslouží rozhodně jízlivé kritiky. Je to ostatně vina nás všech, že nemá lepší obsah. Zeptejme se sami sebe – co jsme udělali pro to, aby se uroveň našeho nejstaršího časopisu zlepšila? Napsali jsme zajímavou zprávu z oddílové nebo družinové činnosti? Pořídili a do redakce poslali mimořádné zřadilý snímek? Kdo z nás se pokusil o povídku ze skautského života, o román na pokračování? Kde mají redaktori brát stále nové dobrodružné příběhy, když je nikdo nechce psát?

Ostatné návrhy, s nimiž kritikové přicházejí, by Junáka sotva zachránily. Mnozí vůdcové a vůdkyně si pletou dětský časopis s návodnou příručkou. Požadují články, které by pomáhaly při plnění nováčkovské zkoušky a stupňů znalosti. Rád bych pisatelům položil otázku: Co budete dělat na družinovkách a oddílových podnicích, když se všichni naučí základní věci z časopisu? Potom by vlastně děti ani nemusely do oddílů chodit! Časopis by vám vzal vlnat a plachet, ničím byste své skauty a skautky nezažili, nic nového je nenaučili. Úkolem dětského časopisu není výuka skautských disciplín. Měl by být plný zajímavého čtení, z něhož by vyzářoval skautský duch. Ale nejdřív to musí někdo napsat! Odchoválo snad naše hnutí tak málo lidí schopných psát a tvořit?

Každý z nás dospělých může Junáku v kritických chvílích pomoci. Tím, že jej doporučí svému oddílu, směrce, roji a sám jej bude pravidelně odebírat. Dejte si někdy tu práci a porovnejte obsah našeho časopisu s obsahem Sedmíčky, Filipa, Stezky a dalších konkurenčních periodik. Zjistíte, že mají možná na dětských čtenářů větší úspěch neskautecké časopisy – ale především proto, že se podobají, jsou plné fotografií populárních zpěváků, herců, muzikantů, plytkých senzací. Takových prostředků by Junák ovšem užívat neměl.

Jestliže Junák přestane vycházet, bude to tak trochu i tvoje vina!

Miloš Zapletal – Zet

Dopisy začínajícímu roverskému kmeni (4)

Nazdar Vítke a roveři, jak píšete v posledním dopise, probíhá v oddíle určitá krize. Je to dáno jistě i tím, že vás na mistech řádců nahradili mladší, méně zkušené. Vaše rozhodnutí pomoci tím, že se budete zúčastňovat v jednom nebo dvou i přípravy vlastních družinovek, je zřejmě potřebné. Rovněž tak pozvání jednotlivých družin ke spoluúčasti na některých vašich výpravách pomůže zaktivizovat oddíl a vás to bude nutit věnovat společným podnikům větší péči. Ovšem družina, kterou pozvete, by se měla na přípravě podniku podílet, aby to nebylo jen „vodění za ručičku“. Rovněž dobrým úmyslem, je připravit pro oddíl velkou hru ve městě. Mám radost, že vám osud oddílu není lhostejný.

Nu, teď k tomu nejzávažnějšímu – jak dál ve vašem kmeni. Než začnu, přečtěte si následující dopis, který napsal po válce do časopisu střediska Šipka „Kři“ rádce Jiří Schubert – Kat. Byl odpovědí na otázku střediskového vůdce br. Skály – Čila: „Jak Ti pomohla léta strávená v oddíle překonat útrapy války?“

Milý bratře,

ptal ses mne, jak mi prospěly mé skautské znalosti v letech německé okupace, kdy jsem byl hostem v koncentračních táborech porůznu v říši. Tedy ano, mohu Ti odpovědět velmi krátce: Byl jsem připraven!

V prosinci 1941 jsem byl poprvé vyzván, abych odjel na svůj první nedobrovolný skautský tábor, tentokrát do Terezína. A do té doby jsem nepřestal skautovat až do června 1945. Byly to ocelové tábory a v sázce nebyla putovní soška sv. Jiří ani skautská sekera. Něco více – vlastní život. Stokrát od té doby jsem hrál Kimovu hru ve všech obměnách a vždy jsem vyhrál, neboť jsem se naučil vidět, slyšet, kombinovat. Naučil jsem se tušit nebezpečí o zlomek vteřiny dříve, než nastalo. Prošel jsem řadou táborů a stokrát přemýšlel o útěku, ale vždy jsem věděl: teď ne, není ještě čas. Přes tři roky jsem čekal a připravoval se na ten „happy end“. A přišel. Když jsem zavítal konečně do svého posledního koncentráku v Blechhammeru. Za tři dny poté jsem zmizel. Putoval jsem krajinou, kterou jsem viděl jen jednou, když nás tudy vedli v kordonu. Všiml jsem si ji dobře, neboť jsem věděl, že tudy budu jednou utíkat. Všiml jsem si každého kopce, háječku, křížovky, abych později nezabloudil a abych nemusel projít vesnicí, která byla mým nepřítelem. A to bylo skautování. Utíkal jsem též krajinou, kterou jsem nikdy neviděl, bez mapy, bez kompasu. Mapou mi sloužil každý kopeček a kompas mi plul na obloze ve dne v noci.

A to opět byla skautská hra. Odhadoval jsem vzdálenosti, skrýval se, vřítel jsem a stávil přístřešek, plížil jsem se a pozoroval přírodu. Kolikrát jsem si vzpomněl v tísni na Čilovy přednášky na táborech a na praktický výcvik. Tábory na Podkarpatské Rusi a na Slovensku mě dokonale připravily, abych mohl o osm let později vyhrát svou hru. Více než týden jsem skládal „Tři orlí pera“, tak poctivě jak nikdy předtím. Žil jsem v lese se zvířaty a prchal s ní, když ona utíkala, kulky kol mě

hlavy vytvářely krčící hromádky a zavrtávaly se do svalů štvanců. Tu vezmeš kámen, přiložíš na tepnu mezi svaly nahoře v podpaždí, utáhneš cárem košile. A hle – krev přestala utíkat.

Znovu jsem skládal odborku zdravotnictví a první pomoci. Bojuj s chorobou bez léků, ošetři zraněného bez obvazu a usiluj o hygienu v dolíku páchnoucího bahna. A přece lze bojovat a vyhrát. Lze, a tu si vzpomeneš na Kralovany anebo na podkovu stanů nad Prudkou Tisou. Víš, jak se nosí ranění, víš, jak zastavit krvácení, víš, jak s jednou zápalkou uvaříš brambory na rozmoklém sněhu, víš, jak nezabloudit v noci, je-li obloha zatažena, víš, jak nejlépe splynout s krajinou, víš, jak lze vařit bez nádoby, jak se uchránit zmrzutí, víš, víš, víš!

A tak jsem utíkal, nechávaje po levé ruce hrot oje Malého vozu, a to bylo správné, neboť tak jsem se blížil velebnému hřimání, které mělo znamenat život. Co vám mám ještě povídat? Zvítězil jsem, protože jsem se vyučil na našich táborech. Tak mi tedy prospěly mé skautské znalosti. Buďte i vy připraveni!

Váš Kat

Co k tomu dodat? Situace, na jejímž základě byl dopis psán, byla jistě extrémní, do které se, pevně věřím, nikdo z vás nedostane. Přesto z celého dopisu jednoznačně vyplývá, že vedle praktických znalostí stála Katova mravní síla a schopnost samostatného rozhodování. A jsme opět u toho, co jsem psal zpočátku – „Sám říd svůj člun!“ Tato zásada musí být pro vás skutečně cílem a metodou. Znamená to rovněž, že na přípravě a realizaci programu se podílejí všichni.

Je pochopitelné, že se někteří z vás cítí být starší. Domnívám se, že pouze v tom smyslu, že jim již nevyhovuje program juniorského věku. To by bylo v pořádku, ale pouze do té míry, pokud je i tato část kmene ochotna aktivně spolupracovat. Zachovejte princip gilwellské kritiky. Kritizuj, ale pouze za podmínky, že ukážeš, jak to dělat lépe, anebo řekneš, jak by to podle tvého názoru lépe vypadat mělo. Věřte mi, hoši, jediný lék je činnost. Váš zájem o muziku, zvlášť ve spolupráci s Wabim, otvírá další možnosti. Takže mnoho úspěchů skupině ROSO a „Rose na kolejkách...“ Na závěr opět několik témat pro váš program.

● Chatové osady se skautskou historií. Začnete s „Aloha – oe“, kterou založili zlíštili OS v třicátých letech.

● Návštěva historických tábořišť. Jak se změnila? Devastující vliv člověka.

● Pamětníci a průběh závodu včítat „O totem náčelníka“, který zlínská včítata v posledním předválečném závodě vyhrála. Putovní cena – soška pohanské bohyně byla po válce v klubovně I. střediska.

● Historie městského znaku

● Vlastní novoročenky

● Sbirka pokřiků a skautských podpisů

● Výskyt a mapa chráněných rostlin v okolí

● Corbusiere a urbanistický návrh Zlína

● Jištění a slaňování. Ve spolupráci s horolezeckým oddílem

S přáním všeho nejlepšího na vaši stezku v nadcházejícím roce

Váš Ren

Foto Anna Cuhrová

Jak nás vidí svět

Naše vůdkyně jistě potěší slova, kterými charakterizovala svůj pobyt v naší republice Judy Ellis, bývalá zahraniční zpravodajka anglických skautek a vedoucí skupiny anglických lektorek, které vedly jazykový tábor angličtiny pro naše skautky v červenci 1991.

„Díky za nádherný pobyt v Československu. Pobyt v „anglickém táboře“ je nejkrásnější zážitek z mých mezinárodních zkušeností a jménem skupiny, s níž jsem přijela, bych Ti chtěla gratulovat k úrovni divčího skautingu ve Vaší organizaci. Jak skautky, tak vůdkyně rozumějí ideálům divčího skautingu tak, že jiné organizace se Vám těžko vyrovnají. Nemusíš mít obavy o úroveň Vašich budoucích vůdkyň, jestliže dívky, které jsme viděly, jsou příkladem Vašich mladých lidí. Mohly by být vůdkyněmi už dnes!“ Možná vás tato slova povzbudí k tomu, abyste se napřeskok také přihlásili. Svět je otevřený pro všechny, které budou něco umět.

Vlasta Macková

Bibliografie skautské literatury 1990 – 1991

Téměř dva roky prožíváme renesanci našeho skautingu. Současná obnova není jednoduchá, 40 let totality se zrcadlí v celé naší společnosti a tím, logicky i v našem skautingu.

Nejdůležitější práci v Junáku je (a vždy byla) přímá práce s dětmi. Dnes děti vedou ti, kteří před dvadaceti lety prožili nějakou dobu ve skautském oddílu, nebo mladší, kteří mají nějaké zkušenosti z fungujících skupin jiných organizací, převážně turistického typu. Veškeré ostatní činnostnictví má v podstatě usnadňovat práci činným vůdcům. Do této oblasti patří i dostatečné zásobení příručkami a další literaturou. Každý vůdce vychází samozřejmě ze svých zkušeností, lépe řečeno ze vzoru svého tehdejšího vůdce. Dnes však stojí u spousty problémů z jiné strany, než tehdy jako dítě a někdy prostě tápe, improvizuje, zkouší, hledá pomocnou ruku. Je to dobrá škola života, ale někdy přece jen časově zdoluhavá cesta ze slepých uliček. Přitom do mnohých takových již mnozí vstoupili a našťásti si svou zkušenost nenechali pro sebe, sedli a napsali článek, nebo celou příručku. Ať každý hledá svůj směr, svoji životní zkušenost, praxi, ale je dobré mít v pravou chvíli po ruce dobrou příručku.

Slyšel jsem v minulých měsících často od vůdců a vůdkyň, že je stále málo příruček. Jak pro čerpaní námětů na schůzky, výlety, tábory, ale i podklady pro studium na čekatelské a vůdcovské zkoušky. Já, jako člen historické komise, jsem od prvních dnů obnovy považoval za nutné sledovat tuto oblast a mít v ní přehled. Kupoval jsem vše dostupné, vč. dalších vydání, přestože tentýž titul mám již třeba v několika starších vydáních. To jen proto, abych mohl to nové porovnat, posoudit, zda jde pouze o přetisk (kopii), nebo upravené a přepracované vydání.

Byl jsem sám překvapen, když se mi na stole sešlo přes 70 publikací, což není zdaleka tak zlé, jak se zdá. Nechci a ani nemohu být kritikem zvažujícím vhodnost vydání, či jeho úpravy. Řada těch příruček nyní vyšla skutečně pro vnitřní potřebu střediska, ORky atp. Přes jisté nedostatky je za tím obětavost a práce těch, kteří se cítili povinni vyplnit mezeru dostupným způsobem. Jinde je přece jen citit komerční snahy podnikavců a ani bych se nedivil, kdyby to vydávali lidé nemající s Junákem nic společného. Jiné publikace byly vydány již oficiálními nakladatelstvími na objednávku našich vrcholných orgánů. Stále jde většinou o reedici starších prací, ale objevují se již častěji i práce současné. Dnes předkládám seznam skautských příruček a beletrie, vydaných od začátku roku 1990 do října 1991. Seznam je určen hlavně pro vůdce a vůdkyně, a proto je členěn do logických oblastí.

Historie, pamětní sborníky

- Ernest Thompson Seton / KRJ Brno 1990
M. Vosátka: *Ze života prvního skauta* / KRJ Brno 1990
Historie českého skautingu slovem i obrazem / Šebek a Pospíšil + JE 1990
Vr. Hanzík: *Průvodce dějiny skautingu* / ORJ H. Králové 1990
Junák Skuteč 70 let 1990
VI. Macková a kol.: *75. výročí založení dívčího skautingu 1915 – 1990* / JE 1991
Junácký památník 1916 – 1991 Oslavy 75. výročí skautingu v Jevišovicích 1991
Sofron, Hus, Spínek: *Historie skautingu na Plzeňsku* 1991
Ant. Vémola: *RNDr. Rudolf Plajner* / Muzeum Kroměřížska 1991

Praxe, hry, ideologie

- Jiří Čermák: *Jak zavážeš* 1990
Indiánské značky / (reprint), NN 1990
Uzlování / (reprint), NN 1990
Krátký: *O skautské výchově* / stř. Polná, ORJ Vyškov 1990
Krátký: *Rádce vede junáckou družinu* / stř. Polná 1990
Jar. Novák: *Junácká družina* / KRJ Ústí nad Labem (reprint) 1990
Skautská příručka (V. Fanderlík Sk. praxe) / NN 1990
I. Mánek: *Skautský letní tábor* / JLS Č. Budějovice 1990
I. Mánek: *Junácké hry* / JLS Č. Budějovice 1990
I. Mánek: *Tábormický zápisník skauta* / JLS Č. Budějovice 1990
L. Školoud: *Skautská všehochuť* / MRJ Hr. Králové 1990
L. Školoud: *Zalesácká dovednost* 1990
Jiří Řeháček: *Junák* / ORJ Tábor 1990
Jan Čáka: *Junácká symbolika* / Merkur 1990
Stupně zdatnosti pro skautky a skauty 1990
Stupně zdatnosti pro světlušky a vlčata 1990
K. Budera, Jar. Strejč: *Rok mladého tábormíka* / Olympia 1990
M. Zapletal: *Zlatý fond her* 1990
Zd. Matoušek: *Malý skautský slabikář* / NN 1990

- Skautská praxe* / Blesk 1990
Dr. Velen Fanderlík: *Skautská praxe* / Příbram 1990
Dr. Velen Fanderlík: *Skautská praxe* / 4. vyd. Tourprint 1991
Fanderlík, Štefan, Svojsík, Třeštík: *555 skautských a polních her* / 55. stf. Vatra Praha 5 (reprint) 1991
Dr. Velen Fanderlík: *Táborové epistolky* / SIC 1991
Dr. Velen Fanderlík: *Listy Jurovi* / JE svazek 1. 1991
Mařádek – Malíš: *Táboříme* / ORČJ Opava + JE Praha 1991
I. Makásek: *Služba* (příručka pro roverskou činnost) / Scoutarch Praha 1991
F. A. Elstner: *Uzly a laso* 1991
Ing. Jar. Marek: *Po stopách junáckých myšlenek* / 4. stf. Vavěha 1991
Karel Dojeř: *Skautské stopování* / Merkur + JE Praha 1991
I. Mánek: *200 her pro junáky a skautky a 30 her pro vlčata a světlušky* / JLS Č. Budějovice 1991
Hry v přírodě pro družinu / KRJ Brno 1991
M. Charvát: *Hry pro oddíly* / Brno 1991
Skauting: Akce pro životní prostředí (zvl. tisk k mezinár. Dni Země / připravil SIC 1991
A. B. Svojsík: *Základy junáctví* / Merkur Praha 1991
M. Zapletal: *Velká kniha deskových her* 1991

Vlčata a světlušky

- Instr. Jihočes. lesní školy: *Světlušky, skautky I. a II. díl* / 1990
/ Edice JLS, Č. Budějovice
Loskotová: *Metodické zásady vedení světlušek* / 1990
/ Reprocentrum
Pivec – Kríž: *Vlčci* / JE Praha 1990
Ivan Brychta: *Vlčata* / Merkur + JE Praha 1991
R. Bedřich, M. Klučar: *Vlčata na tábore* / Sokol Silůvky 1991
Vlčata / KRJ Brno 1991
I. Mánek: *Hry pro vlčata a světlušky* / JE Praha 1991
NDK: *Oznaky odborné zdatnosti pro světlušky* / JE Praha 1991

Zpěvníky

- M. Polanský: *Junácký zpěvník* / 1990
/ ZOSM kult. prac. v Třebíči
Valí se junáků nové mláde, junácké písně / JLS 1990
J. Köhler: *Junácké a skautské písně* / AU.VI.EX 1991
Skautský zpěvník 1 / Editio Supraphon 1991
Smečka volá sv. 2, zpíváme s vlčaty / JLS Č. B. 1991

Beletrie

- K. T. Neumann – Neklan: *Pohádky pro vlčata* / 1990
/ Šebek a Pospíšil
K. T. Neumann – N. Neumanová: *Údolí myšního řevu* / 1990
/ Šebek a Pospíšil
Jar. Foglar: *Nováček Bubáček píše deník* / 1990
/ Šebek a Pospíšil
Jar. Foglar: *Jestřábe vypravuj... I a II* / 1990
/ Šebek a Pospíšil
Jar. Foglar: *Výprava na Yucatan* / 1990
/ Západočeské nakladatel
Jar. Foglar: *Boj o první místo* / Atos 1990
Jar. Foglar: *Tábor smůly* / Novinář 1990
Jar. Foglar: *Pod junáckou vlajkou* / Olympia 1991
Jar. Foglar: *Devadesátka pokračuje* / Olympia 1991
Jar. Novák: *Zelené jezero* / Šebek a Pospíšil 1991
E. T. Seton: *Kniha lesní moudrosti* / Olympia 1991
Starec – Řízek: *Tajemství žlutých skal* (comics) / 1990
/ Svoboda
Starec – Řízek: *Družina Lišek za dobrodružstvím* (comics) / Svoboda 1991

Inspirační příbuzná literatura

Ligy lesní moudrosti (edice LES)

- Fr. Kožíšek: *Česká knižní bibliografie E. T. Setona* 1990
Červinkovi – Tintěra: *Výprava do pravěku* 1991
Jiří Macek: *Táboříme v typy* 1991

Jsem si vědom, že bibliografie nebude kompletní. V úvodu jsem napsal, že jsem kupoval „vše dostupné“ a tak mi jistě některé, hlavně regionální publikace unikají. Zatím nefunguje staré pravidlo o povinném výtisku do archivu historické komise – bohužel. Proto budu rád, když mne budete informovat o všem, co zde není uvedeno. Není to důležité ani tak pro mne, ale pro nás všechny!
V. Nosek Windy

Knížka o životních radostech

Psali jsme o ní ve SKAUTINGU již před rokem. Tehdy jsme měli v ruce jen vzácný výtisk, který vyšel jako rozmnážený strojepis v severních Čechách ještě v době, kdy byl skauting zakázán. Jen zasvěcení lidé věděli, že KARPATSKÉ HRY Miloslava Nevrlého čerpají látku z putování roverů nekonečnými lesy a horami Rumunska. Dnes tato kniha, která patří k těm nejkrásnějším, jaké jsem kdy četl, vychází v libereckém nakladatelství SKAUTING. Poslyšte, jak začíná:

První bratrské slovo

Začnu zdánlivě zdaleka, ale vytrvej, bratříčku, je to dobrá vlastnost.

Než začal kdysi indiánský náčelník a světec Dobré Štěstí, jehož jméno překládali před stáletími španělští misionáři jako Bona Ventura, hořit ke svým menším bratřím, k indiánským chlapcům, k tmavým hlavičkám, ze kterých chtěl udělat muže, oslovil je: „Naslouchejte a nechte se nadchnout!“ Umkl. Nejblížešmu chlapci položil ruku na vlasy a druhou opsál ve tmě kruh. Veliký, ohromný kruh.

Oheň praskala a chlapi byli tiši jako říční mlhulky. Tušili, že ve tmě, která obklopovala oheň, v kruhu, který se prostíral do všech stran a nikde nekonečí, leží celý svět. Ono ním dosud nevěděli, tím víc po něm toužili.

A Dobré Štěstí jim o něm začal vyprávět. Mluvil o travinách, kterými odnikud nikam pádi se hrměním zdivočelých koně. Byla tichá noc, ale chlapi přesto slyšeli daleké ržání. Mluvil o jezezech, do nichž padá jen stín horských štítů. Byla bezvětrná noc, ale chlapi cítili, jak vítr nese nad průzračnou jezerní vodou vlny lososů. Mluvil o pouštích, nad jejichž osaměním se vznášejí barevná mračna. Byla chladná noc, ale chlapi cítili, jak bílé pouštní slunce tiskne do úst chut zříné, pisku a svobody. Mluvil o propastech s oslinovými stěnami a temnými jicny, na jejichž nedohledných dnech se může ukrývat cokoli. Byla temná noc, ale chlapi viděli, jak leskloukřídli orli plachtí ve slunci vysoko nad útesy. Mluvil o nekonečných jezernatých lesích, jejichž rozloha byla pro ně nepředstavitelná. Přestože seděli kolem ohně, cítili, jak hebka je rysy srst a drsné pobřeží křoviny, jak nohy váznou v chladných močálech. Takovou moc nad tmavými hlavičkami mělo slovo Dobrého Štěstí.

Naslouchali a nechali se nadchnout. Celý svět jim v tu chvíli patřil, toužili po něm. Nevypřávil ale jen o světě a jeho krajích. Hovořil i o hrách osamělých lovců a poutníků, o tom, jak krásný je mrazivý den a stejně nádherná i jeho letní palčivost. Jak je dobré umět snášet hlad i být nasycen. Jak mnoho zdánlivě protichůdných věcí je krásných. Že je, kupodivu, stejně krásné, když se člověk narodí i když zemře. Ze všechno v indiánské zemi je dobré a tomu, kdo se naučí milovat dobro, všechny věci, i špatné, pomáhají k dobrému. Ale tady misionáři, kteří zapisovali slova Bona Ventury, zašli trochu daleko, na to byli indiánští chlapi mladí, příliš dychtívi. Tmavé hlavičky! Koně a trávy, ryby a jezera, poklady a orli a snad ještě písek a mraky, to bylo pro ně, tomu rozuměli. Konečně, proč ne, na všechno jednou dojde, až pomine čas proskakování, přijde jiný čas.

Nežije už Dobré Štěstí ani ti, kterým po nocích vyprávěl o zemi a o hrách, které na ni mohou hrát, ale rodí se nové hlavičky, plave, hnědění a černé a snad dosud nezemřela radost z prostých věcí a čistých krajin, ani z toho, co v nich krásného poutníka potká. Když jsem já byl mladý jako indiánští chlapi, tichý jako říční mlhulka, také jsem toužil po cizích krajích, cizích zvířatech, lidech, čemkoli. Náčelníka Bona Venturu mi nahrazovaly knihy, sta cestopisů. Psalo se v nich o severních tundrách i jižních pouštích, mongolských planích i aljašských ho-

rách. To ale byly kraje, které ležely za hranicemi mého kruhu. Kruh tehdy nebyl nekonečný, byl malý, dokonce krivolaký. Vypadal takhle:

Málo se smělo cestovat a bylo jisté, že nespátím tajgy, pouště, fjordy ani tmavolasé divky v době, když jsem o to celou bytost stál. Nezbýlo než se vydat do kruhu ojedinelého, krivolakého tvaru. Neznal jsem nekonečný světokruh do šířky, ale malý zemekruh do hloubky. Byla to bezpochyby z nouze cnost, ale byl to i neobyčejný kruh. Krásný! Chodil jsem v něm většinou, a také nejraději, sám. Vlastně napřed sám, pak s přáteli, potom s přítelkyněmi, nakonec zase sám. Pěšky. Asi čtvrt století. Tisíce kilometrů: byl to podivuhodný kruh! Bylo v něm všechno pro tmavou hlavičku. Veletoky, velehor, vodopády, ledopády. Pastí na rysy i propasti s orly, s mnoha druhy orlů. Slané roviny, horké planiny. Hebké píščiny, stepní traviny, koně se na nich pásli. Jeseteri vody, lužní pralesy, komáři k nevydržení, mrtvá říční ramena a v nich želvy! Hory, ze kterých nevidět dokola nic než hory. Nejčistší, nejosamělejší jezera. Skalní bludiště s rostlinami, jejichž vůně se nezapomínají a jejichž jména zpívají. Nekonečné bukové lesy východu, černí kanci jejich páni. Pusté rašeliny – na osamělou hlavičku z nich táhne teskná hrůza. Bahnitě řeky s kolmými břehy, v nich hnízda vln, nejpestřejších ptáků. Losi a lososi. Vlci a medvědi, divoké kočky. Domorodé divky nad poloninami, slovům jejich písní nerozumíš, bratříčku, ale tančí-li, svírají se ti pěsti a v očích stojí slzy štěstí. Pastýři v kožích, starověké ovčích pastvin. Víchry! Dřevo na tisíce ohnů osamělých noclehů.

Prožil jsem v tom krivolakém kruhu všechno, o čem jsem se dočítal v knihách o dalekých krajích, všechno, po čem jsem toužil. Prožil jsem tam chvíle, které se mně zdály nejnadhernější, ale vím také, že mnoho lidí by si jich ani nevšimlo. Hlady, zimy, žizně a dobrodružství, které by jiní nepovažovali za nic zvláštního. Strachy a radosti, kterým by se smáli, ale které znávali

cestovatelé v mých knihách. Viděl jsem kraje, jejichž mir, čistotu, samotu a krásu si budu pamatovat celý život, a přesto lidé, kteří šli tehdy se mnou, ani nepozvedli oči, hostejně je mjeli. Čert je vezmi, jejich škola, chyběla jim duše dítěte!

Pak se ale cosi začalo dit s blaženou slovenskou zemí mého mládí. Zprvu nepozorovaně, ale později stále rychleji a víc v ní přibývalo zákazů, zápachů, tlustochů, cizinců, asfaltů. Před třiceti lety jsem stanoval na konci Látné doliny v Ročách, jidlo na celý měsíc jsem si přinesl na zádech ze Zuberce a za čtyři týdny nikdo neprosil deštivou dolinou. Dnes? Škoda slov! Uraželo mě skrývat se jako psanec v horách, v nichž jsem kdysi býval sám a nikomu škodu neudělal. Jako plaché zvíře jsem cítil: přišel čas táhnout o kus dále. Tahl jsem k východu po Karpatech a přišel do rumunské země. Zamíloval jsem si ji stejně slepě a nerozuměle, jako se dospělý muž dokáže k posměchu všech zamilovat do mladé divky. Vrátila mně starou radost, bratříčku! Našel jsem hory, na kterých dosud celé dny nepotkáš člověka, jejichž vody jsou sladké a lesy bezesné a na jejichž pastvinách a skalách můžeme hrát dávne hry. Připomínala mně, jak vypadal Slovensko, ta Horní země uherská, před mnoha lety. Tam v Sedmihradech čas dosud liné miji za dlouhých uherských měsíců a o půlnoci nevidíš z hor jediné lidské světlo, jen černé lesy a nekonečné planě.

Teprve nyní přijde to hlavní! Chci ti vyprávět o některých rumunských horách i o hrách, které v nich dosud můžeš hrát. Ovšem – mnoho mně chybi do Dobrého Štěstí, nebeského učitele! Téměř všechno. Mám jen málo naděje, že dokážu, abys chvíli naslouchal, aby ses nadchl. Přesto je nutné se o to pokusit, vždyť každá země a každý čas mají svoje tmavé hlavičky, píščiny, orly a svobodu a noční ohně planou i v jiných světadílech.

Bratrské slovo končí. Opatrně, jako Indián, se přibližím k tvému ohni, k tvému táboru. Chci ti něco říci, něco tě naučit a přitom nevím, proč to dělam, nepokazím-li něco, léta jsem to odkládal. Dokonce mě ani nenapadlo chtít měnit tvůj život, nezajímá mě se o něj, zajímaly mne jenom trávy, které na planinách utíkaly před větrem. Zloutnoucí javory na horách a píščiny, které za večerů chladnou na březích vod, jsem měl raději než tebe. Osamělé noční ohně mně byly nade vše. Také hry jsem miloval, hry osamělých na cestě, divoky zpěv po lesích, při kterém jsem se zalýkal radostí. A teď přicházím, a dokonce s obavami! Snad přicházím jen proto, že cítím z tvého ležení, z tvého tábora vůni nudy, ale i touhy. Prázdnoty a omrzlosti, ale i dobré vůle. Lenosti, ale i odhodlání. Závisti, ale také dychtivosti. Sem s tebou, hedvábný bratříčku, blaženější je dávat než brát! Ale nejdůležitější je probudit touhu. Otevřít oči. Nadchnout. To je nejtěžší úkol. Ostatní už záleží jenom na tobě.

Poslední věty vyzněly možná velikašsky, ale nemyslim to tak. Af Dobré Štěstí řídí moje slova!

Karpatské hry nejsou herní příručkou, jak by mohl někdo mylně usoudit z názvu. Je to kniha, která obsahuje pravzhlátní směr poezie, dobrodružství, přírody a filosofie. Potkal jsem na svých skautských toulkách přírodu stovky mladých lidí, roverů, trampů, tuláků, kteří už Karpatské hry četli. Všichni o nich mluvili s obdivem. Mnozí si je dokonce celě opsali, někteří znali nazpaměť dlouhé citáty.

Od mladého, nevydělečného nakladatelství SKAUTING je to skutečný ediční čin. Tato kniha zahajuje novou řadu, která má vycházet vedle Skautských pramenů. Budou v ní díla určená roverům, starším skautům a oldskautům – i všem dospělým čtenářům, kteří kdysi prošli skautskou výchovou.

Pokud nedostanete KARPATSKÉ HRY v knižkupectví, napište si o ně přímo do nakladatelství Skauting, Kosmonautů 359, 460 05 Liberec. Jestliže pošlete na tuto adresu 30 Kčs, dostanete Karpatské hry za několik dní až do domu. Vyplatí se, když objednáte víc výtisků pro celý roverský kmen nebo klub oldskautů. První výtisk stojí o pět korun víc než další, za ty zaplatíte poštovní poukázkou jen 25 Kčs. Nakladatelství Skauting neposílá knihy na dobírku, protože by jejich cena neúměrně stoupla.

Miloš Zapletal – Žet

Světový odznak OCHRANY PROSTŘEDÍ

(WORLD CONSERVATION BADGE)

Odznak WCB byl Světovou skautskou kanceláří zaveden roku 1974 a nyní se používá ve více než 40 zemích. Podmínky pro získání Světového odznaku ochrany přírody:

HNĚDÝ STUPEŇ – ZEMĚ

Přibližně stáří 8 – 11 let

Ukoly by se raději měly provádět ve skupinách, nikoliv individuálně. Získání tohoto odznaku by mělo vést k rozšíření znalostí, schopností a k osvojení kladnějšího postoje k péči o ochranu životního prostředí, který by se měl projevit v chování dětí.

1. Zúčastnit se, pokud možno ve skupinách, dvou projektů, např.:

- vyčištění potoka
- zhotovení, umístění a údržba krmítka pro ptáky, ptačích lázní nebo ptačího odpočívadla
- zúčastnit se exkurzi do přírody
- zúčastnit se kampaně proti znečišťování přírody
- připravit a uspořádat přírovněděstky a soutěže pro členy svého oddílu
- vyhledat volně žijící zvíře, ptáka, rybu či strom. Zjistit a objasnit vše, co jsi o něm poznal, a uvést to na nástěnce, v deníku, skicáku apod.
- navštívit ZOO, botanické zahrady, přírodní zahrady, přírodovědné muzea nebo zhlédnout film o zvířatech nebo rostlinách. Podat zprávu o svých pozorováních
- vlastnit domácí zvíře a důkladně se o něj starat*)
- Zavedl si záznamy o chování svého zvířete, o jeho návycích, jak jej pozoruješ, jak se o něj staráš. Snaž se poznat a léčit jeho obvyklé nemoci a zjistit jaká je nezbytná péče při jeho chovu a rozmnožování.
- nebo podobné náměty, které navrhne tvoje skupina či oddíl a které odsouhlasil váš vedoucí.

2. Vydej se se svou skupinou na výpravu do přírody:

- najděte některé příklady, které ukazují poškození přírody člověkem a některé příklady, jak přírodu člověk zlepšil
- napište pravidla správného chování v přírodě a ukažte, že sami děláte v tomto směru to nejlepší.

3. Učiňte toto:

- najděte si zvíře, ptáka, rostlinu, rybu atd., které je ohroženo ve vašem okolí nebo ve vaší zemi: zjistěte, co by se k jejich záchraně mělo udělat, a pokud je to možné, snažte se ve spolupráci s odborníkem přispět k jejich záchraně
- zjistí (na podkladě literatury), která zvířata a rostliny jsou v největším nebezpečí vyhynutí na světě, co lze učinit k jejich záchraně, a ujasní si, zda v některém případě může osobně něco podniknout
- učiní vše, co můžeš udělat sám, a také informuj jiné pomocí plakátů, při rozhovorech s dospělými (např. rodi-

čovských večerech), při setkání s jinými mladými lidmi.

4. Společně se svou skupinou, oddílem, najdi alespoň jeden z přírodních procesů:

- pozoruj, jak rostou rostliny, jak se vyvíjejí motýli, žáby atd., a referuj o tomto vývoji na nástěnce, v deníku, fotografiemi, kresbou atd.
- proveďte experiment, který ukáže nebezpečí půdní eroze, účinky znečištění ve vodě nebo v ovzduší, a udělejte mapu nebo diagram vašich objevů
- demonstруйте (předvedte) některé z následujících jevů:
 - jak voda stoupá z podzemí a vsakuje se do půdy (kapilární činnost)
 - existenci kyslíku ve vzduchu
 - jak rostliny produkují kyslík.

5. Zlepšete svoje okolí tím, že vysadíte strom nebo zatravníte určitou plochu, která je bez travního porostu, nebo pěstujte rostliny na balkóně či v bytě v květináčích.

ZELENÝ STUPEŇ – VEGETACE

Přibližně stáří 11 – 15 let

Tento stupeň odznaku by měl vést k pochopení nutnosti chránit naše životní prostředí, měl by přimět mladé lidi k tomu, aby si zvěřovali své znalosti a schopnosti, a aby získali k ochraně životního prostředí kladnější postoj, na jehož základě by se sami do ochrany životního prostředí zapojovali a přijímali by trvalejší závazky.

1. Znalost

Proveďte dvě z těchto činností:

- s ostatními členy vaší skupiny zjistěte a znázorněte ve skicáku nebo na nástěnce příčiny následujících jevů:
 - znečištění vody
 - půdní eroze
 - rozklad odpadních látek
 - znečištění ovzduší
- připravte návod pro taborníky a turisty „co dělat“ a „co nedělat“, aby nedocházelo k zničení nebo poškození věci v přírodě
- studujte rostliny a zvířata a připravte záznam o těch, které se vyskytují ve vašem okolí a jsou v nebezpečí vyhynutí a proč. Tento úkol může zahrnovat i terenní práce.

2. Zručnost

Vykonejte dva z následujících úkolů:

- odeberte vzorky kalné vody z většího toku do skleněné (zavařovací) lahve a nechte ji stát 6 h. Pak pozorujte množství půdy a nečistot, které sedimentovaly na dno nádoby, a vysvětlete, odkud půda a nečistota pochází a proč a jak se do vody dostala
- pomocí pokusu ukažte, jak se půda ztrácí větrem, deštěm a špatným hospodařením a co lze učinit, aby se tomuto negativnímu jevu zabránilo
- demonstруйте, jak se vytváří mlha a smog
- zapisujte denně údaje o počasí ve svém okolí po dobu jednoho měsíce. Zahrňte do nich dešťové srážky, sluneční svit, mlhu (nebo smog), teplotu, rychlost a směr větru a vlhkost vzduchu
- sestavte sbírku sádrových odlitků divokých zvířat; označte odlitky
- prokažte, např. pomocí skicáku nebo výstavky, proč je na světě tolik zvířat ohroženo vyhynutím, pokuste se

*) Nechovat volně žijící zvířata. Následující zvířata při dobrém zacházení doma netrpí: morčata, křečci, králíci, kočky, psi, holubi, kachny, papoušci, ovce atd.

- navrhnout, jakými způsoby by bylo možno jim pomoci přežít, a hledejte možnosti, co byste sami mohli udělat pro jejich záchranu
- udělejte náčrt kompletního koloběhu vody a popište následující výrazy:
 - srážky – hladina podzemní vody
 - odtok – výpar
 - podzemní voda – transpirace
 - spočítejte lidi, které vidíte nosit výrobky z divokých zvířat, identifikujte druhy, zjistěte, kterým hrozi nebezpečí a proč?

3. Cíl a akce

Jako člen své skupiny proveďte některé dva úkoly:

- připrav a udržuj přírodní stezku. Po máhej dlouhodobě
- vyrob zařízení (krmelce) pro zimní krmení zvířat a ptáků
- vyrob a udržuj malou vodní nádrž (rybníček) pro ryby, ptáky a obojživelníky
- postav úkryt pro pozorování zvířat a připrav zprávu o svých pozorováních
- udržuj čistotu v určitém úseku potoka, řeky nebo rybníku
- vysázejte přírozenou zástěnu pro zakrytí průmyslové zástavby nebo skládek odpadů
- naplánuj a sestav hřídku, která se zúčastní kampaně proti znečišťovatélům
- nebo podobné úkoly, které mají zlepšit naše životní prostředí, např. místního, národního nebo mezinárodního ochrannářského projektu.

MODRÝ STUPEŇ VZDUCH

Přibližně od 15 let

Všechny úkoly by měly být prováděny skupinou a nikoli jednotlivci. Práce na získání tohoto odznaku by měla mladým lidem pomoci pochopit, co tvoří životní prostředí a jak ho mohou svými činnostmi ovlivňovat. Dále jim má

umožnit zapojit se osobně do práce a uplatnit se při ovlivňování lidí a jejich postojů k činnosti ve prospěch životního prostředí.

1. *Jako skupina diskutujte společně se svým vedoucím, poradcem nebo odborníkem, co v dané oblasti tvoří životní prostředí a jak je ovlivňuje člověk, přičemž je třeba poukázat na porušenou rovnováhu přírody a na to, co je třeba učinit, aby se nutná rovnováha opět obnovila.*

2. *Účastněte se přinejmenším dvou akcí, které se týkají životního prostředí; lze je uskutečnit ve spolupráci s jinými organizacemi. Přitom by se měly zkoumat problémy životního prostředí, jejich příčiny a možné ozdravné akce (opatření). Zpráva o provedených pracích v terénu by měla být doplněna fotografiemi, mapkami, nákresey a jinými důkazy např.:*

- udělejte mapku ilegálních a legálních skládek a dejte ji k dispozici veřejnosti
- najděte ve své obci území s „přírodnou zelení“ a „lidskou zelení“ (umělé připravenou zelení), zjistěte a zhodnoťte rozdíl
- ziskejte, přivlastněte si a obdělávejte kus země – pozemek jako přírodní rezervaci, nebo pomozte tuto rezervaci obhospodářovat
- zúčastněte se aktivně v místním, národním nebo mezinárodním projektu ochrany životního prostředí
- účastněte se projektu pro zlepšení nebo zkrášlení místního prostředí
- uskutečňte safari s fotoaparátem, předložte důkaz svých zjištění (své práce) o životě živočicha a zajímavé vegetaci
- uskutečňte expedici na lodi či člunu, který se bude zabývat studiem ptactva či znečištění
- iniciujte vytvoření informačního projektu o ochraně prostředí včetně např. průzkumu veřejného mínění,

tisku letáků, organizace výstav, přesvědčovacích akcí apod.

3. Seznamte se dobře s některými aspekty ochrany životního prostředí:

- význam termínů jako ekologie, ochrana životního prostředí, rovnováha přírody, životní cykly, potravinové řetězce, biocidy, recirkulace, fotosyntéza, pesticidy a anorganické látky, látky biologicky a biochemicky odbouratelné, humus, možnost ušlechtilého zatížení, neobnovitelný materiál
 - vliv požáru na živočichy v přírodě, vliv odlesnění, přílišné přespašení, půdní eroze, znečišťování vody, znečištění ovzduší a vlivy člověka (přelidnění, turistika atd.)
 - příčiny zátop a protipovodňové ochrany
 - jak vyhubení živočišných a rostlinných druhů ovlivní ekologickou rovnováhu
 - vysvětlíte výhody dravých ptáků a savců na populaci kořisti v přírodě (myši, králci)
 - prozkoumáte účinek lovů prováděných lidmi a účinek působení dravých ptáků a zvířat. Analyzují a vyhodnotí (jakékoliv) rozdíly
 - popište cyklus kyslíku v ovzduší a ve vodě (koloběh kyslíku)
 - atd., atd.
- Tyto požadavky by měly být součástí diskuse navržené v bodu 1.

4. Sestavte seznam hlavních organizací a institucí zabývajících se ochranou životního prostředí ve vaší zemi a na světě.

Označte na mapě polohu hlavních přírodních rezervací ve vaší zemi a poznamenejte si, proč byly zřízeny.

Ukažte, že jste se seznámili se zákony ochrany životního prostředí ve své zemi.

Předložil Ladislav Fiala – Norek (družina WABANAKU LS Jiráskovy oblasti)

Schváleno náčelnictvem CHK 7. září 1991
Foto – za –

Otázky názory diskuse...

Můj názor na koedukaci

Lze shrnout do těchto bodů:

1. nepovažuji koedukaci za ideální ani převládající v Junáku ani do budoucna,
2. jsem přesvědčen, že není v rozporu se základními principy skautingu (slib, zákon, mezinárodní ústava),
3. koedukace přináší nejen obtíže a nevýhody, ale i výhody, nové možnosti a metody a nesporné výsledky, a myslím si proto, že může být rozšířením spektra junácké činnosti,
4. existující koedukované oddíly by měly být plně přijímány (nejen tolerovány) a mít záruku další existence,
5. myslím, že i další vedoucí by měli mít možnost založit a vést koedukovaný junácký oddíl – měli by ovšem vědět, co to obnáší a proč to chtějí dělat,
6. jsem přesvědčen, že je vhodné, aby v chlapeckém/divčím oddíle byli mezi vedoucími i muži/ženy.

Pokusím se zdůvodnit proč:

1. Je pravda, že chlapci a děvčata ve skautském věku jsou výrazně jiní, vyžadují jiný program, neumějí spolu bez předchozího vedení přirozeně komunikovat. Sám mám z tohoto důvodu už 7 let oddíl chlapecký (původně TOM, nyní junácký) – ale vždy jsme usilovali o spolupráci s divčím oddílem.

2. Koedukace není v rozporu se základními principy skautingu shrnutými v publikaci „Fundamental Principles“ (Ženeva 1989), ani s junáckým slibem a zákonem. Ve světě existují skautské organizace s koedukovanými oddíly, některé (např. indická) jsou plně koedukované. Myslím, že by v Junáku mělo mít možnost žít vše, co je v souladu se základními skautskými principy. V opačném případě je možné představit si i situaci, že by se existující skautské oddíly, které by chtěly zůstat koedukované a byly přesvědčené, že jsou skautské, sdružily do nové skautské organizace mimo Junáka. Znamenalo by to, mimo jiné, i fakt, že by Junák nemohl být přímo členem mezinárodní skautské federace, ale musel s nimi vytvořit jakousi federaci v ČR. A to je dost absurdní.

3. – 5. Vedoucí vídat, do nichž jsem chodil v roce 1970 a skládal zde junácký slib, vedl pak stále chlapecký oddíl. Před devíti lety se rozhodl pro smíšený a stále víc je přesvědčen, že je to tak správně. Dnes je to junácký oddíl.

V osmdesátých letech jsme měli „partu“ asi deseti oddílů skautského ducha v Hradci Králové. Ten vedoucí, který mezi námi nejvíce propagoval a uplatňoval skautské metody ve svém oddíle, nakonec do Junáka nevstoupil. Má smíšený oddíl, je s typem oddílu, který si zvolil, spokojen, a má obavy, že by v Junáku musel třeba za nějaký rok oddíl rozdělit (což podle mého názoru je totéž jako rozvod v rodině a rozdělení dětí), postupně ho změní jen na divčí či chlapecký, nebo odejde.

Smíšený oddíl je náročnější na vedení především po stránce výchovné, ale i programové, hygienické atd. Pokud si toho ale vedoucí je vědom, může přinést specifické ovoce: Vždyť dnes se chlapci s děvčaty v tomto věku už téměř nesetkávají v pozitivních kolektivech. Takový chlapec (a děvče) zná svět druhého, pochopí jeho uvažování, učí se, umí být přirozený.

Vyrostl jsem v chlapeckém oddíle izolovaném od divčích světů. Poznamenal to mne i mé kamarády. Důsledkem je buď nepřiměřená nesmělost a ostych, anebo degradace vztahu chlapce a děvčete na primitivní tělesnou či citovou rovinu.

6. V téměř každém oddíle a na táborech, který jsem zažil v osmdesátých letech, tomu tak bylo a bylo to dobře. Chlapci i děvčata potřebují dospělý mužský i ženský vzor – a doma či jinde se s ním často nesetkávají.

Jaromír Matěna – Roy

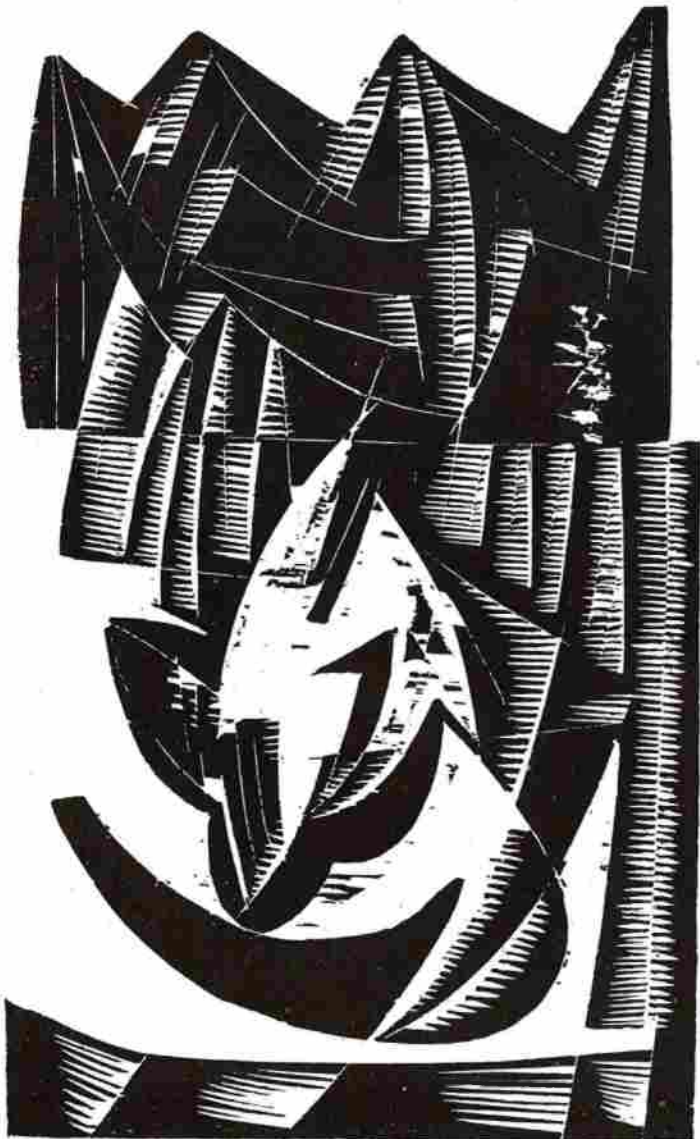
Dej náplň každé své hodiny

Budete-li se někdy procházet po náměstí v Litomyšli a potkáte-li mohutného pána s dlouhými bílými vlasy v lehkých botkách bez ponožek (i za prvních mrazíků na konci října) a budete-li mít ten pán na klopě bundy připichnutou lilii a dvě zkřížená kladívka, pozdravte ho. V Litomyšli ho totiž znají a zdraví skoro všichni.

Jmenuje se **Bohdan Kopecký** a je to pan malíř a jeden z nejstarších místních skautů, který skautoval už před válkou. Po zákazu skautingu gestapem zachránil z klubovny spoustu skautských knížek doslova na poslední chvíli

a mnohé z těchto vzácností dodnes opatruje jako oko v hlavě. V prvních dnech května 1945 oblékl ihned skautský kroj a se zbraněmi v rukou bránil po boku svých bratrů Litomyšl. Krátce nato jel, opět ve skautském kroji, do Prahy k přijímacím zkouškám na Akademii výtvarných umění. Z ohromného množství uchazečů byl, šestnáctiletý, do školy přijat – a hned do druhého ročníku. Po celou dobu studii mu jeho spolužáci říkali „skaut“. Byl na to hrdý.

V životě to nikdy neměl lehké. Po roce 1948 ještě stačil dokončit akademii

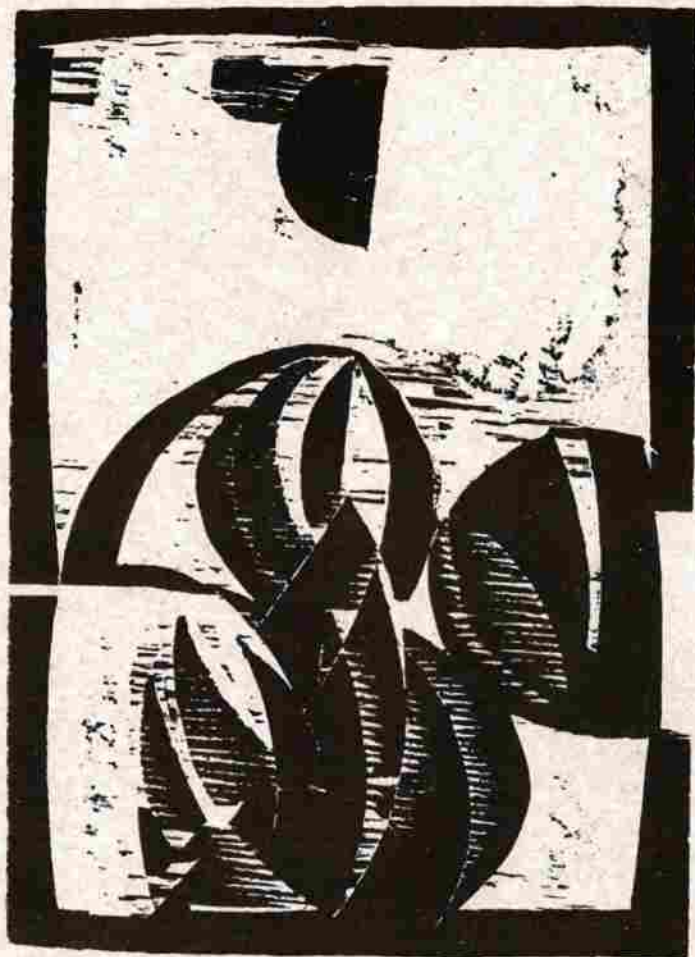
a hned musel na vojnu – šel k PTP a pracoval v dolech na Ostravsku a potom přes čtvrt století na Mostecku. Stále přitom maloval, kreslil, tiskl grafiku. Konec 60. let mu umožnil několik veřejných vystoupení, pár výstav. Monografie o jeho díle však už šla do stoupy, zachovalo se jí jenom pár výtisků. Komunisté ho po roce 1970 několikrát vyzývali, aby se kál, chce-li opět svobodně malovat a vystavovat. Bohdan však dobře věděl, že by to stejně žádná svoboda nebyla, a neustoupil. Skaut přece nemůže zradit principy, ke kterým se jednou zavázal. Aby se uživil, naučil se paspartovat a rámovat cizí obrazy. Sem tam prodal malý obrázek, ale co je to za život pro malíře, bez výstav. V roce 1977 byl dokonce donucen opustit Mostecko a vrátil se do rodné Litomyšle. Přes deset let to trvalo, než byl opět vzat na milost a směl ilustrovat několik básnických sbírek. Dodnes neztratil nic ze svého skautského ducha. Povídat si s ním je radost.

Odborníci i milovníci výtvarného umění znají Bohdana Kopeckého jako osobitého českého krajináře, který pojal rodnou zem zcela po svém. Vždycky ho nejvíc lákala území tektonicky a vulkanicky narušená, země zvrásněná a poraněná, země v pohybu. Mostecko ho proslavilo, ale dnes vyhledává i další kraje – mladé vrásnící se Alpy nebo sopečnou krajinu Lanzarotta na Kanárských ostrovech. A jeho největší sen? Island! Jaká škoda, že mu komunistický režim nikdy nedovolil vycestovat z Československa!

Podívejte se na několik dřevorezů a posuďte sami. Budete-li mít příležitost navštívit výstavu jeho obrazů, jděte se podívat.

Na závěr mi nezbývá, než se Bohdanovi i čtenářům omluvit, že jsem jeho vyprávění tak drasticky zkrátil. To jen proto, aby bylo vidět víc z jeho díla. Každá epizoda z jeho skautského i malířského života by ostatně potřebovala nesrovnatelně víc místa.

– rak –

Bohdan Kopecký v datech:

- 23. 8. 1929 narozen v Litomyšli
- 1943 ukončil školní docházku a rok se učil fotografem
- 1944 pro oční chorobu musel změnit obor – začal se učit sklenářství v otcově dílně
- 1945 přijat na Akademii výtvarných umění v Praze k profesorovi Otakaru Nejedlému – od začátku patřil k jeho nejlepším žákům
- 1946 první samostatná výstava třiceti obrazů v Litomyšli
- 1949 ukončil školu, ale absolvoval ještě další tzv. „čestný rok“
- 1950 nastoupil základní vojenskou službu v PTP, která mu skončila až za šest let – pracoval v dolech na Ostravsku i na Mostecku
- 1957 vystavil své obrazy v Praze a stal se tehdy nejmladším malířem, jehož obrazy zakoupila Národní galerie
- 1958 – 1968 samostatné výstavy po celých Čechách i v zahraničí
- 1977 donucen opustit Mostecko
- 1968 – 1988 zákaz vystavování, cestování...

Aby mohl Bohdan Kopecký svoobodně tvořit a nebyl považován re-

žimem za „příživníka“, musel pravidelně odevzdat daně z jakoby prodaných obrazů (obrazy však veřejně prodávat nemohl).

- 1989 výstava v Litoměřicích
- 1990 výstava v Budapešti a v Praze
- 1991 v létě vznikají obrazy na Kanárských ostrovech, na podzim výstava v Mostě

Bohdan Kopecký dnes

ODPOVĚDNA

Jsmem jako členové Českého Junáka nějak společně pojištění?

Svišta, České Budějovice
Ano, členové Junáka jsou pojištěni pro případ úrazu u České pojišťovny, číslo pojistné smlouvy je 37 – 9152. Hlášení úrazu na tiskopisu pojišťovny „Oznámení úrazu“ se doplní tiskopisem „Potvrzení úrazu“, opatří se razítkem příslušné složky s podpisem 2 odpovědných funkcionářů s uvedením adresy a čísla OP a zašle České pojišťovně, oblastnímu závodu pro hl. m. Prahu, měst. správa poj. osob, odbor zvláštních kmenů, Spálená 14, 113 06 Praha 1.
Blíží informace najdete v bulletinu Junák hláší č. 6/91.

Dáša Housková

IŠEL MACEK DO MALACEK

Živo mf

I - šel Ma - cek do Ma - la - cek šo - šo - vič - ku
 mlá - cie, za - bol si on ce - py do - ma,
 mu - sel sa on vrá - cie. Hej, Ma - cej -
 ko, Ma - cej - ko ko, ko, ko, ko, za - hraj
mf
 mi na cen - ko, ko, ko, ko, ko, na tú
 cen - kú štru - nu, nu, nu, nu, nu, hej, dzu - nu
 dzu - nu dzu - nu, nu, nu, nu, nu, nu!

SPIEVANKY, SPIEVANKY

Vol'ne mf

Spie - van - ky, spie - van - ky, kde - že ste
 sa vza - ly, či ste sne - ba spa - dly,
 či ste v há - ji rást - ly?

2. S neba sme nespady,
 v háji sme nerástly,
 ale nás mládenčí
 a dievčence našli.

MEDZI HORAMI

Pomalý, smutne mp

Me - dzi ho - ra - ni líp - ka
 ze - le - ná, za - bi - li Jan - ka, Ja - nička,
mf
 Jan - ka, mie - sto je - le - ňa.

2. Keď ho zabili,
 zamordovali:
 [: tu leží Janko,
 na jeho hrobe,
 kríž postavili. :]
3. Ej, križu, križu,
 ukrižovaný,
 [: tu leží Janko,
 Janičko, Janko,
 zamordovaný. :]

ČIE SÚ TO KONE

Mierne rýchlo mf

Čie sú to ko - ne, ko - níč - ky, ko - ne,
 na dvo - re, na dvo - re, na dvo - re,
 keď na nich ni - kto, keď na nich ni - kto
 ne - o - re, ne - o - re, ne - o - re.

2. Čieže by boli, čieže by boli,
 moje sú, moje sú, moje sú,
 [: čo ma k mej milej, čo ma k mej milej
 ponesu, ponesu, ponesu. :]

IŠLO DIEVČA CEZ HORU

Mierne mf

I - šlo diev - ča cez ho - ru, i - šlo diev - ča
 cez ho - ru, cez ho - ru ze - le - nú,
 cez ho - ru ze - le - nú.

2. [: Stupilo tam na skalu. :] 6. [: Druhý raz sa napila. :]
 [: na skalu studenu. :] [: farbičku zmenila. :]
3. Pod tou skalou studnička. 7. [: Tretí raz sa napila. :]
 v tej studničke vodička, [: dušičku pustila. :]
 [: vodička studená. :]
4. [: Napiže sa mánila. :] 8. [: Veru si ty, mámilá. :]
 [: ak si spravodlivá. :] [: není spravodlivá! :]
5. [: Prvý raz sa napila. :] 9. [: Keď si od tej vodičky. :]
 [: hlávku naklonila. :] [: dušu vypustila! :]

Skauting – měsíčník pro skautskou výchovu. Vydává Český a Slovenský skauting v Mladé frontě. Do tisku připravila Dagmar Hofmanová, pověřená vedením redakce. Grafická úprava Václav Ševčík. Adresa redakce: Senovážné nám. 24, 110 00 Praha 1. Cena jednoho výtisku 6 Kčs. Předplatné na rok 60 Kčs, na půl roku 30 Kčs. Tiskne Novina, s. p., Jihlava. Redakci nevyžádané rukopisy, kresby a fotografie nevracíme. Uzávěrka tohoto čísla byla 23. 10. 1991. Ilustrace Pierra Jouberta otisknuty s laskavým svolením pana Klause Hinkela, Deutscher Spurbuchverlag Baunach.

